

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЦЛЕННЯ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 46 (1009)

Субота, 13 лістапада 1954 года

Цана 50 кап.

ПАСТАНОВА ЦК КПСС

АБ ПАМЫЛКАХ У ПРАВЯДЗЕННІ НАВУКОВА-АТЭІСТЫЧНАЙ ПРАПАГАНДЫ СЯРОД НАСЕЛЬНІЦТВА

Комуністычная партыя ў адпаведнасці са сваёй праграмай праводзіць навукова-асветную прапаганду матэрыялістычнага светапогляду, накіраваную на пастаяннае павышэнне свядомасці працоўных мас і на паступовае вызваленне іх ад рэлігійных забобнаў. Пры гэтым партыя заўсёды лічыла неабходным паягнаць усялякай пачуццёвай веруючых.

ЦК КПСС мае факты, якія сведчаць аб тым, што за апошні час у навукова-асветную прапаганду матэрыялістычнага светапогляду, накіраваную на пастаяннае павышэнне свядомасці працоўных мас і на паступовае вызваленне іх ад рэлігійных забобнаў, пры гэтым партыя заўсёды лічыла неабходным паягнаць усялякай пачуццёвай веруючых.

Замест разгортвання сістэматычнай кампаніі работ па прапагандзе прыродазнаўча-навуковых ведаў і ідэйнай барацьбы з рэлігіяй у асобных цэнтральных і мясцовых газетах, а таксама ў выданнях некаторых лектараў і дакладчыкаў дапускаюцца азначаальныя выхылы супраць духавенства і веруючых, якія выконваюць рэлігійныя абавязкі. Маюць месца выхылы, калі на старонках друку і ў вусных выступленнях прапагандыстаў некаторыя служыцелі рэлігійнай культуры і веруючых без усялякай на тое падставы паказваюцца людзьмі, якія не заслугоўваюць палітычнага давер'я. У радзе раёнаў з боку мясцовых арганізацый і асобных людзей дапускаюцца выхылы адміністрацыйнага ўмяшання ў дзейнасць рэлігійных аб'яднанняў і груп, а таксама грубых адносін да духавенства.

Такога роду памылкі ў антырэлігійнай прапагандзе ў корані супраць праграмы і палітыкі Комуністычнай партыі ў адносінх да рэлігіі і веруючых, з'яўляюцца парушэннем неаднародных указанняў партыі аб непадупучальнасці знявагі пачуццёвай веруючых.

ЦК КПСС лічыць няправільным, што многія партыйныя арганізацыі ўхіляліся ад ідэалягічнай кіраванасці справай навукова-атэістычнай прапаганды, не апазоўваюць ад стараным падборам прапагандысцкіх кадраў. Да выступленняў у друку, лекцыі і даклады нарэдка дапускаюцца невучкія і навуцы і ў пытанніх атэістычнай прапаганды людзі, а часам і халтуршчыкі, якія ведаюць, галоўным чынам, толькі анекдоты і байкі аб служыцелях культуры. Такі безадказны пыход да адбору аўтараў артыкулаў, лектараў, дакладчыкаў і адсутнасць належнага кантролю з боку партыйных арганізацый за правільным напрамкам навукова-атэістычнай прапаганды наносіць сур'ёзную шкоду выхавальнай, культурна-асветнай рабоце, якая праводзіцца сярод насельніцтва.

ЦК КПСС пастанаўляе:

Абавязак аб'ектаў, крайкомы КПСС, ЦК кампартыі савецкіх рэспублік і ўсе партыйныя арганізацыі рашуча ліквідаваць памылкі ў атэістычнай прапагандзе і надаць ім у якім разе не дапускаць якіх-небудзь знявагі пачуццёвай веруючых і служыцеляў культуры, а таксама адміністрацыйнага ўмяшання ў дзейнасць царквы. Неабходна мець на ўвазе, што зняважлівыя дзеянні ў адносінх да царквы, духавенства, веруючых грамадзян неумоўна чынным з ліній партыі і дзяржавы ў правядзенні навукова-атэістычнай прапаганды і супраць ЦК КПСС, якая праводзіць сярод савецкіх грамадзян свабоду сумлення.

У выніку глыбокіх змен сацыяльна-эканамічных умоў жыцця, ліквідацыі эксплуатацыйных класаў, перамогі сацыялізму ў СССР, у выніку паспяховага развіцця навуцы і агучнага росту ўзроўню культуры краіны большасць насельніцтва Савецкага Саюза даўно ўжо вызвалілася ад рэлігійных пераважлівасцей: імімерна ўзрастае свядомасць працоўных. Разам з тым нехта не ўлічыць таго, што ёсць і грамадзяне, якія, прымаючы актыўны ўдзел у жыцці краіны і сумленна выконваючы перад Радзімай сваё грамадзянскае абавязанне, знаходзяцца яшчэ пад уплывам роўнага роду рэлігійных вераванняў. Да гэтых веруючых людзей партыя заўсёды патрабавала і надалей будзе патрабавачь чутых, уважлівых адносін. Тым больш неразумна і шкодна ставіць тых і іншых савецкіх грамадзян пад палітычнае сумненне з-за іх рэлігійных перакананняў. Глыбокая, цярплівая, умела пастаўлена навукова-атэістычная прапаганда сярод веруючых дапаможа ім узраці вызваліцца ад рэлігійных заблуджанняў. Наадварот, усялякага роду адміністрацыйныя меры і зняважлівыя выхылы супраць веруючых і служыцеляў культуры могуць прынесці толькі шкоду, прывесці да замацавання і нават умацнення ў іх рэлігійных забобнаў.

Пры правядзенні навукова-атэістычнай прапаганды трэба ўлічваць, што нехта атэістычнае становішча царквы ў краіне сацыялізма са становішчам царквы ў эксплуатацыйным грамадстве. У буржуазным грамадстве царква з'яўляецца апорай і зборнішчам пануючых класаў, якія выкарыстоўваюць яе з мэтай занывлення працоўных. Гэта не выключана тата, што асобныя служыцелі культуры і ў капіталістычным грамадстве па роду асноўных пільнаў пільнаў могуць пераходзіць і пераходзяць на пункт гледжання працоўных. Аднак гэтыя служыцелі культуры за свае паводзіны, якія супрацьдзействуюць эксплуатацыйным класам, падвяргаюцца, як правіла, усялякім ганенням з боку царкоўных і ўрадавых колаў капіталістычнага краіны.

У царскай Расіі царква верна служыла самадзяржаўю, памешчыкам і капіталістам, апраўдваў жорсткую эксплуатацыю народных мас, падтрымлівала эксплуатацыйнаў у барацьбе супраць працоўных. Вядома таксама, што адразу-ж пасля перамогі Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, у гады грамадзянскай вайны і пазней многія рэлігійныя арганізацыі, групы духавенства трымалі сабе варажы ў адносінх да Савецкай ўлады. У сувязі з гэтым асобныя служыцелі культуры прычэпваліся дзяржавай да адказнасці не

за рэлігійную, а за антыўрадавую дзейнасць, накіраваную супраць інтарэсаў савецкага народа, ва ўгледу ўнутранай контррэвалюцыі і міжнароднаму імперыялізму. Натуральна таму, што барацьба савецкага народа супраць ворагаў сацыялістычнай дзяржавы ўключала ў сабе і барацьбу супраць тых рэакцыйных прадстаўнікоў царквы, якія займаліся варажой савецкаму народу дзейнасцю. У сучасны момант у выніку перамогі сацыялізма і ліквідацыі эксплуатацыйных класаў у СССР падарваны сацыяльныя каранні рэлігіі, знішчана база, на якую абаранялася царква. Служыцелі царквы ў сваёй большасці, як сведчаць факты, таксама займаюць прсер дэяльня пазіцыі ў адносінх да Савецкай ўлады. Таму барацьба супраць рэлігійных забобнаў у сучасны момант павінна разглядацца як ідэалягічная барацьба навуковага, матэрыялістычнага светапогляду супраць антынавуковага, рэлігійнага светапогляду.

Выпраўленне памылак, дапушчаных у антырэлігійнай прапагандзе, не павінна прывесці да аслаблення навукова-атэістычнай прапаганды, якая з'яўляецца часткай камуністычнага выхавання працоўных і мае сваёй мэтай павышэнне навуковых, матэрыялістычных ведаў у масах і вызваленне веруючых людзей ад іх уплыву рэлігійных забобнаў.

Калі ў адносінх да дзяржавы рэлігія з'яўляецца прыватнай справай і таму царква аддзелена ад дзяржавы, то Комуністычная партыя, якая абараняе права на адзіна правільны навуковы светапогляд—марксізм-ленінізм і яго тэарэтычную аснову — дыялектычны матэрыялізм, — не можа абмякнуа, нейтральна адносіцца да рэлігіі, як да ідэалогіі, якая нічога агучнага не мае з навукай.

Наша партыя заўсёды лічыла і лічыць сваім непакінным абавязкам усімі сіламі і сродкамі садзейнічаць развіццю прыродазнаўчых, тэхнічных і грамадскіх навуц. Толькі на аснове сучаснай перадавой навуцы магчыма ўсёабавое і поўнае выкарыстанне ў інтарэсах усяго чалавецтва багаццяў прыроды. Толькі на аснове навуцы можна дабіцца новай высокага ўздыму ў развіцці прамысловасці і сельскай гаспадаркі, забяспечыць далейшае магутнае развіццё прадукцыйных сіл краіны, павысіць прадукцыйнасць працы і тым самым значна ўзрасць матэрыяльны дабрабыт і культурны ўзровень народа. Зыходзячы з гэтага, Комуністычная партыя выхоўвае савецкіх людзей у духу навуковага светапогляду і выдэ ідэйную барацьбу з рэлігійнай ідэалогіяй, як з антынавуковай ідэалогіяй. Карэнная процілегласць навуцы і рэлігіі відавочна. Калі навука абараняецца на факты, на навуковыя эксперымент і строга правярае, падвержана жыццёвым вывадам, то любая рэлігія абараняецца толькі на біблейскія і іншыя паданні, на фантастычныя выдумкі. Сучасны навуковы дасягненні ў галіне прыродазнаўства і грамадскіх навук пераканаўча абвяргаюць рэлігійныя догмы. Навука не можа мірацца з рэлігійнымі, выдуманымі ўдзельнікам аб-жыцці прыроды і чалавека, таму яна неумоўна чынным з рэлігіяй. Навука дамагае чалавецтву ўсё глыбей і глыбей пазнаваць аб'ектыўныя законы развіцця прыроды і грамадства, дамагае наставіць сілы прыроды на службу чалавеку, навука садзейнічае павышэнню свядомасці і росту культуры чалавека; рэлігія-ж зацімняе свядомасць чалавека, асуджаючы яго на пасінаць перад сіламі прыроды, скобуе яго творчы актыўнасць і ініцыятыву.

Улічваючы ўсё гэта, партыя лічыць неабходным правядзенне глыбокай сістэматычнай навукова-атэістычнай прапаганды, не дапускаючы пры гэтым, аднак, зневажання рэлігійных пачуццёвай веруючых, а таксама служыцеляў культуры.

ЦК напамінае, што ў аснове навукова-атэістычнай прапаганды трэба павялічыць пашырэнне растлумачэння найбольш важных з'яў у жыцці прыроды і грамадства, такіх пытанняў, як будова сусвету, паходжанне жыцця і чалавека на зямлі, дасягненні ў галіне астраноміі, біялогіі, фізіялогіі, фізікі, хіміі і іншых навук, якія падвяргаюць правільнасць матэрыялістычных поглядаў на развіццё прыроды і грамадства.

ЦК КПСС падкрэслівае, што правядзенне навукова-атэістычнай прапаганды патрабуе самых вышэйшых, алапатных адносін да адбору лектараў, дакладчыкаў, аўтараў артыкулаў і брашуры на антырэлігійныя тэмы. Да гэтай работы павінны прыцягвацца выключна кваліфікаваныя ў навуковых адносінх кадры: навучнікі школы, выкладчыкі тэхнікумаў і ВНУ, урачы, спецыялісты сельскай гаспадаркі, работнікі розных навукова-даследчых устаноў, дзеянцы літаратуры і мастацтва і іншыя, здольныя з пазіцыі матэрыялістычнага светапогляду пераканаўча растлумачваць антынавуковы характар рэлігіі.

ЦК КПСС лічыць, што становіцца вынікі ў выхавальнай рабоце, накіраванай на пераадоленне рэлігійных перажыванняў, могуць быць дасягнуты толькі пры ўмове далейшага ўздыму ўсёй нашай культурна-асветнай работы сярод працоўных, значнага паліпашэння дзейнасці паладаў культуры, клубаў, бібліятэк, чытальняў, лектараў, паркаў культуры і адпачынку і іншых культурна-асветных устаноў. Таму задача партыйных, дзяржаўных і грамадскіх арганізацый заключаецца ў тым, каб каронным чынам паліпашыць культурна-асветную работу сярод насельніцтва і тым самым дабіцца далейшага павышэння культурнага ўзроўню працоўных.

Сакратар ЦК КПСС Н. ХРУШЧОЎ.

10 лістапада 1954 г.

(«Правда» ад 11 лістапада г.г.)

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БССР

Аб прысваенні ганаровага звання Заслужанага артыста Беларускай ССР артыстам тэатраў Беларускай ССР

За заслугі ў галіне савецкага тэатральнага мастацтва прысвоіць ганаровае званне Заслужанага артыста Беларускай ССР:

1. **Браварскай Зінаіда Іванаўна** — артыстка Беларускага дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга драматычнага тэатра імя Янкі Купалы.
2. **Лаштанавай Ільзе Канстанцінаўна** — артыстка Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР.
3. **Нярасаву Генадзію Канстанцінавічу** — артысту Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР.
4. **Канялельку Зінаіда Ігнацьеўна** — артыстка Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета БССР В. КАЗЛОЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

12 лістапада 1954 года.

гор. Мінск.

На працоўнай вахце

Выдатнымі працоўнымі посьхемі сустралі 37-ю гадавіну Кастрычніцкай працоўнай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Віцебскай і вобласці. Многія прадпрыемствы абласнога цэнтру і іншых гарадоў дзятрнікова завяршылі дзесяцімесячны вытворчыя планы. Сотні рабочых выканалі свае гадавыя заданні і працуюць у лік 1955 года. На Віцебскім дыванова-плюшавым камбінаце гадавое заданне выканалі брыгада прадзілчыкаў, якую ўзначальвае тав. Унеская. Па паўтары і дзве нормы выпрацоўкі штодзённа даюць прадзілчыкі тт. Маськова, Лісінская, Храмечка, ткачыні тт. Шэрба, Дзягелева, Рубіна і іншыя.

Слаўную перамогу заваявалі тэкстыльшчыкі Оршы. Аршанскі Ількомбінат яшчэ ў канцы кастрычніка завяршыў выкананне плана 11 месяцаў па выпуску завалай прадукцыі і чатыры разы падраў завалоўны пераходны Чырвоны сцяг Совету Міністраў СССР. Камбінат прысвоена званне прадпрыемства выдатнай якасці. За лік зніжэння сабекошту прадукцыі тут атрымана вышэйшая эканомія больш шасці мільянаў рублёў. На камбінаце разгорнута барацьба за маганасцянае абслугоўванне. Наватары гэтага прадпрыемства Н. Пятрова, З. Дубец, Н. Сіроткіна пера абслугоўваюць па 152 верацяны замест 72 па норме.

Выдатны вытворчы падарунак Кастрычніку падрыхтавалі станкабудульнікі Віцебска. З посьхем выкашылі дзесяцімесячнае заданне, яны дамагаюцца ўсё новых і новых вытворчых посьхем. У адзінаццаць разоў павялічыў прадукцыйнасць працы фрээрочны завод імя Кірава тав. Пракаповіч. На 250 працэнтаў выконвае вытворчае заданне слесар-свадыральчык завод імя Комінтэрна тав. Шахметаў і інш.

Н. МАКАЕЎ.

Горад у рыштваннях

Абласны цэнтр Маладзечна значна вырас, пашырыўся, напрыгэж. На многіх вуліцах можна сустрэць што-небудзь новае, чаго не было год назад.

Вось вуліца Рэвалюцыйная, якая занова забудована вялікімі цаглянымі будынкамі. Нядаўна тут здадзены ў эксплуатацыю трохпавярховы 16-кватэрны жылы дом. А недалёка ад яго — у рыштваннях будынак Дзяржаўнага банка. Побач амаль гатовы прыгожы трохпавярховы Дом профсаюзаў.

У рыштваннях новабудуляў і вуліца Кірава. На адным яе канцы ўзнішчаецца фабрыка гармонікаў. Яна будзе выпускаць 10 тысяч гармонікаў у год. У далейшым прадпрыемства будзе вырабляць таксама баяны і акардыённы. Побач узведзены двухпавярховы будынак камбіната бытавога абслугоўвання. У другім канцы вуліцы раскінулася будаўнічая пляцоўка завода металавырабаў. Завяршаецца ўзвядзенне новай сярэдняй школы.

У канцы адной з галоўных магістралей абласнога цэнтру — вуліцы Комуністычнай — зноў бачым вежавы кран: тут будаўніцтва швейнай фабрыкі.

За мінулы год павялічыла да дзесятка новых вуліц. Цэлы раён новых жылых дамоў вырас у пасёлку чыгуначнікаў... Да вялікага свята дзесяткі сем'яў сівалі нава-селе.

Сёлета асігнаванні на будаўніцтва ў Маладзечна значна павялічыліся. Толькі на капітальнае будаўніцтва адпущана 25 мільянаў рублёў. Апрача таго, рад прадпрыемстваў выдэ будаўніцтва сваімі сродкамі.

А. БАРАНОЎСкі.

Савецкі народ урачыста адзначае 37-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Усенароднае свята Кастрычніка ярка паказала дзеючую згуртаванасць працоўных вакол Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада, прадэманстравала вялікае і непарушнае адзінства партыі, урада і народа.

Урачыстае пасяджэнне Маскоўскага Совета

Савецкі народ і ўсё прагрэсіўнае чалавецтва ўрачыста адзначаюць 37-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. У святковым уборы гарады і сёлы нашай многанацияльнай дзяржавы. Вялікая ў сваім уборы Масквы. Развіваюцца на ветры чырвоныя сцягі, акаймаваныя залатымі махрамі. На будынках—партрты В. І. Леніна, І. В. Сталіна, кіраўнікоў Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкага ўрада. Усеюды палымнеюць транспаранты з напісанымі на іх залатымі ЦК КПСС.

У святковым уборы Вялікі тэатр Саюза ССР. На франтоне яго—чырвоны сцяг з гербамі саюзных рэспублік, што ўвасабляюць сабой дружбу народаў, якая з'яўляецца крыніцай магутнасці Савецкай дзяржавы. На фасадзе — велізарныя партрты Маркса, Энгельса, Леніна, Сталіна. Малаўніца аформлены зала і сцена тэатра. У глыбіні сцэны — бар'ельеф В. І. Леніна і І. В. Сталіна ў акаймаванні сцягоў. Залатам адліваюць напісаныя паўкруглыя словы «Нахай жыць 37-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!» На абодвух баках — знамянальныя даты «1917» і «1954».

6 лістапада залу Вялікага тэатра запуюлі перадавыя рабочыя маскоўскіх прадпрыемстваў, будуляў, дзеянцы навуцы, літаратуры і мастацтва, прадзілчыкі вайсковых і грамадскіх арганізацый, воіны Савецкай Арміі, міністры, дпутаты Вярхоўнага Совета ССР і РСФСР.

Прысутнічаюць дэлегацыі з зарубезных краін.

7 гадзін вечара. Прысутныя на Урачыстым пасяджэнні Маскоўскага Совета дпутатаў працоўных бурных апладысмантамі сустракаюць павелічэнне ў прэзідуме таварышаў Н. А. Булганіна, К. Е. Варашылава, Л. М. Кагановіча, Г. М. Маленкова, В. М. Молатава, А. І. Мікіяна, М. Г. Перухіна, М. З. Сабурова, Н. С. Хрушчова, Н. М. Шверніка, М. А. Суслана, П. Н. Паспелова, Н. Н. Шаталіна.

Урачыстае пасяджэнне Маскоўскага Совета сумесна з прадзілчыкамі партыйных і грамадскіх арганізацый і Савецкай Арміі, прысвечанае 37-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, стварыла ўрачыстае тав. М. А. Ясноў аб'яўленне адкрытым.

Слова для даклада аб 37-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі даецца тав. М. З. Сабурова, пачаў сустрамаць прысутнымі.

Сёння народы Савецкага Саюза і працоўныя ўсёго свету,—гаворыць дакладчык,—святкуюць 37-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая адкрыла новую эру сусветнай гісторыі—эру пераходу чалавецтва да свабоднага, мірнага і шчаслівага жыцця.

37 год назад пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі на чале з геніем чалавецтва В. І. Леніна рабочы клас нашай краіны і саюз з працоўным сьлянтам дзейнічаў сацыялістычнай рэвалюцыяй. У выніку—створана першая ў свеце савецкая сацыялістычная дзяржава. Кастрычніцкая рэвалюцыя і паводу сацыялізму ў нашай краіне паказалі, што імёна шырокім і пераможным масам належыць рашаючая роля ў перамозе над старым светам, у стварэнні сацыялістычнага грамадства.

Прысутныя з глыбокім задавальненнем усміралі нарысаваную дакладчыкам яркую карціну велізарных дасягненняў, якіх дабіўся савецкі народ у эканамічным і культурным будаўніцтве за праішоўшы год. Комуністычная партыя і Савецкі ўрад паспяхова ажыццяўляюць пільнае, накіраванае на далейшае магутнае развіццё прадукцыйных сіл савецкага грамадства, на павышэнне матэрыяльнага і культурнага дабрабыту працоўных. Пятны пільнагадоўны план прадугледжваў павелічэнне прамысловай прадукцыі за п'яцігоддзе, прыкладна, на 70 працэнтаў. Выкананне заданняў п-

цігадовага плана паказвае, што дзякуючы гераічнай працы савецкага народа ўжо за чатыры гады прамысловая прадукцыя ў параўнанні з 1950 годам павялічыцца на 63 працэнта. Гэта азначае, што пільнагадоўны план на прамысловасці будзе выканан дадаткова.

Лічыць факты, прыведзеныя ў дакладзе, пераканаўча паказваюць паспяховае выкананне праграмы круглага ўздыму вытворчасці тавараў народнага спажывання і мерпрыемстваў, намечаных у рашэннях вераснёўскага, лютаўска-сакавіцкага, чэрвеньскага Пленумаў ЦК КПСС, якія забяспечваюць рост сельскай гаспадаркі. У дакладзе гаварылася аб патрыятызме савецкіх людзей, якіх выхавалі на закліку партыі на асабіне цалінных і абложных зямель, аб тым, што работнікі прамысловасці ўмацняюць тэхнічнае аснашчэнне ўсёх галін сельскагаспадарчай вытворчасці. Усё гэта дазволіла значна пашырыць пасяўныя плошчы, павысіць ураджайнасць палёў, рушыць уперад развіццё жылблагадоўлі. Нягледзячы на неспрыяльны ўмовы ў радзе раёнаў краіны, агучны збор ураджаю збожжавых культур у 1954 годзе будзе большы, чым у мінулым. За праішоўшы год некалькі ўзраста пачаюць ўсёх відаў прадукцыйнага жыцця.

Тав. Сабурова гаворыць затым аб павышэнні матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню савецкага народа. Рэальная заробатная плата рабочых і служачых у параўнанні з 1940 годам узрасце ў гэтым годзе, прыкладна, на 74 працэнта, а з улікам росту дзяржаўных затрат на культурнае і сацыяльна-бытавое абслугоўванне насельніцтва ўсё даходы рабочых і служачых за гэты перыяд павялічацца амаль у два разы. Павысіліся даходы калгаснікаў.

Крыніца магутнасці Савецкай дзяржавы з'яўляецца ўсё мацнейшым саюз рабочага класа і селяніна. Паслядоўнае ажыццяўленне партыяй і Савецкай дзяржавай ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі прывяло да эканамічнага і культурнага ўздыму ўсёх нацый нашай краіны, да агучнавання іх у адзіную брацкую сям'ю.

Заклучную частку даклада тав. Сабурова прысвядзіў пытанню знешняй палітыкі, якая пастаўлена ў Савецкай дзяржаве цалкам на службу інтарэсам народных мас, справе міру і блізкасці народаў.

Барацьба за мір і міжнародную блізкасць была і застаецца асновай знешняй палітыкі Савецкага ўрада. Вузям непарушнай дружбы і брацкага супрацоўніцтва з'яваюць усё народна-дэмакратычныя краіны і Савецкі Саюз. Магутны лагер дэмакратыі і сацыялізма аб'ядноўвае пад сваімі сцягамі 900 мільянаў чалавек. Паслядоўна і метапавараная барацьба сіл міру на чале з Савецкім Саюзам прывяла ў апошні час да пільных станаўчых вынікаў.

Слаўныя трыццацімігадовае гісторыі Савецкай дзяржавы, гаворыць дакладчык, з неабвержым сілай паказала няёмкія пераходы сацыялізма перад капіталізмам і з'явілася сапраўдным трыумфам усеперамагучага вучэння Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна. Наш шлях — правільны, і няма такой сілы ў свеце, якая магла-б прыпыніць наш наўхільны рух уперад. На шляху, пракладзенаму Вялікім Кастрычнікам, разам з намі ідзе брацікі міласці народ і многімільённыя народныя масы краін народнай дэмакратыі. Нашай агучнай справе барацьбы за мір, дэмакратыі і сацыялізм гораца салучае ўсё прагрэсіўнае чалавецтва.

Прысутнымі бурнымі апладысмантамі, пераходзячымі ў авачыю, адзваваюць на заключныя словы дакладчыка ў гонар савецкага народа, Комуністычнай партыі, у гонар міру паміж народамі.

Пасля ўрачыстай часткі адбыўся канцэрт, у якім прынялі ўдзел артысты і творчыя калектывы Масквы і іншых гарадоў краіны. (ТАСС.)

У Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР

Прэзідум Вярхоўнага Совета СССР у сувязі з тым, што са складу Камітэта па міжнародных Сталінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі» выбылі некаторыя яго члены, напоўніў Камітэт наступнымі прадзілчыкамі дэмакратычнай грамадскасці зарубезных краін і Савецкага Саюза: Анна Зегерс — пісьменніца (Германія), Саліх Сінг Сакхай — вучоны-мікрабіялаг, член Совета штатаў парламента Індыі, Антоніо Ванфі — прафесар Міланскага ўніверсітэта (Італія), Александрў Грыгорыяў Васілевіч — кінарэжысёр (СССР).

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА СОВЕТА БССР АБ ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАУ НАРОДНЫХ СУДОЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

Прэзідум Вярхоўнага Совета Беларускай Савецкай Сацыялістычнай

Урачыстае пасаджэнне ў Мінску

У яркім убранні будынак Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікай тэатра оперы і балету. Над ім горда развіваюцца дзяржаўныя флага СССР і Беларускай ССР. Над галоўным уваходам транспарант: «Няхай жыве 37-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!». На будынку тэатра вялікі партрэт В. І. Леніна і І. В. Сталіна, кіраўнікоў партыі і ўрада.

У жывых кветках сцэна тэатра, залітая мяккім электрычным святлом. Наймнеюць словы: «Над сцягам Леніна—Сталіна, над кіраўніцтвам Комуністычнай партыі — уперад, да перамогі камунізма!». У галоўні сцэны на фоне шаснаццаці чырвоных сцягоў барысфея В. І. Леніна і І. В. Сталіна.

У сярэдзіне дзяржаўны герб Савецкага Саюза, велізарна лічба XXXVII.

Вечарам 6 лістапада глядзельную залу тэатра запоўнілі ўдзельнікі ўрачыстага пасаджэння — прадстаўнікі партыйных, саветскіх і грамадскіх арганізацый горада, дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета БССР, лясныя людзі прамысловых прадпрыемстваў, транспарту і будоўляў, работнікі навукі, культуры і мастацтва, прадстаўнікі Савецкай Арміі.

7 гадзін 30 минут вечара. За сталом прэзідэнта месцы займаюць таварышы Н. С. Патолічэў, К. Т. Мазураў, В. І. Казлоў, Н. Я. Аўхімовіч, П. С. Гарбуноў, С. К. Цімашэнка, І. Ф. Клімаў, П. А. Абрамаў, М. І. Баскакаў, І. Н. Макараў, Л. І. Лубеннік, П. М. Машараў, А. Н. Ахменкаў, І. Д. Варашчанка, В. І. Шарашаў, І. А. Бельскі, В. Ф. Шаўра, І. В. Лапша, Ф. В. Гаебаў і іншыя.

Старшыня выканкома гарадскога Савета дэпутатаў працоўных В. І. Шарашаў адкрывае ўрачыстае пасаджэнне гарадскога Савета дэпутатаў працоўных сумесна з партыйнымі, грамадскімі арганізацыямі і прадстаўніцамі Савецкай Арміі, прысвечанае 37-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

У зале ўрачыста гучыць велічная мелодыя Гімна Савецкага Саюза.

З дакладам аб 37-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі выступіў першы намеснік старшын Савета Міністраў Беларускай ССР тав. П. А. Абрамаў.

Пасля ўрачыстага пасаджэння адбыўся святочны канцэрт.

Няхай жыве гераічны савецкі народ і яго доблесныя Узброеныя Сілы!
Няхай жыве Савецкі ўрад!
Няхай жыве Комуністычная партыя Савецкага Саюза — патрыцель і арганізатар нашых перамог!
Ура!

На здравіцу, абвешчана міністрам абароны, удзельнікі парада адказваюць магутным «ура». Над стацінай нашай Радзімы грымць залпы святочнага артылерыйскага салюта, якія завіваюцца з хваляючымі гукамі Дзяржаўнага Гімна Савецкага Саюза.

Пачынаецца ўрачысты марш часцей. Ватаўлен за батальёнам, цудоўна вытрымліваючы раўненне, з выдатнай стравоўнай выправкай, на Краснай плошчы праходзяць слухачы ваенных акадэміяў, савецкія ваенныя маршкі — курсанты Вышэйшага ваенна-марскога вучылішча ім М. В. Фрунзе, курсанты Маскоўскага ваеннага вучылішча ім Вярхоўнага Савета РСФСР.

Гледзчы любаваліся самымі юнымі ўдзельнікамі парада — выхаванцамі Калінінскага савураўскага і Ленінградскага навіаўскага вучылішчаў.

Невдалікі інтэрвал, і Красная плошча дрыжыць ад магутнага ўсеагартнага гукаў матураў. На магутных айчынных бронетранспарцёрах пачынае марш гвардзейска механізаваная танкавая дывізія ім М. І. Калініна. 23 разы стаціла нашай Радзімы — Масква ў дні ваіны салютавала ў чэсць слаўных перамог тамашаў. 33 Героі Савецкага Саюза выраслі ў радах тамашаў.

На маршы савецкіх дэсантнікі, артылерыйскія часці.

Парад войск пераканана кажаць, што, акружаны ўсеагартнай любоўю і клопатам, мацнеюць і ўдасканалюцца аяныя славай перамог савецкія Узброеныя Сілы, якія стаяць на варце міру і беспякі нашай Радзімы.

Парад войск закончаны.

На Красную плошчу ўступаюць калоны дэманстрантаў.

Масквічы ідуць са сцягамі, флагамі, транспарантамі, якія кідуць да новых перамог у справе будаўніцтва камунізма ў нашай краіне, у барацьбе за мір і дружбу паміж народамі.

Над людскім патаком — партрэты заснавальнікаў навуковага камунізма — Маркса, Энгельса, Леніна, Сталіна, кіраўнікоў Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада.

Кветкамі і кучаком упрыгожаны эмблемы аўтазавода імя Сталіна, завода «Дынамо», «Чырвоны пролетарый», камбіната імя Шчэрбакова, завода «Серп і молат» і іншых перадавых прадпрыемстваў.

З пачуццём горадзіць чытаеш на транспарантах:

— За апошнімі месяцамі для работы ў сельскай гаспадарцы накіравана 23.000 інжынераў і тэхнікаў.

— На рашэнні вераснёўскага Пленума ЦК КПСС накіравана ў МТС 100.000 агразнаў і аэаахнікаў для абслугоўвання калгасаў.

Да пачатку 1954 года на ўзбраенні МТС знаходзілася звыш аднаго мільёна трактараў, 270 тысяч зерняных камбайнаў.

Красамоўная лічба — «17 мільянаў» — азначае колькасць гектараў новых зямель, якія асвоены ў гэтым годзе. У радах дэманстрантаў — гасці з даліных зямель.

Нясінным людскім патаком рухацца дэманстранты. Сяня, як і на працягу ўсёй гісторыі Савецкай дзяржавы, слова «мір» выражае непахісную волю нашага народа адстаяць справу міру.

Дэманстранты працоўных стацілі працягвалі некалькі гадзін. Яна з'явілася яркім сведчаннем наўхільнага росквіту творчых сіл нашай краіны, якія пераможна ідзе пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі да камунізма.

Вечарам над Масквой урачыста прагучалі гарматныя залпы святочнага салюта.

НОВЫЯ ПЕЙЗАЖЫ В. ЦВІРКІ

Пачуццё любві да Радзімы, жыццесцвярджаальны настрой у перадачы характэрна і багата роднай прыроды далі магчымаць В. Цвірку за апошні час стварыць яркія, запам'янальныя пейзажныя карціны, дзе ясная і прстая задума ўвасоблена ў такой-жа яснай і дакладнай форме.

В. Цвірка ў сваіх апошніх работах не захапляецца пейзажным эцюдам, а пачынае працаваць над пейзажам-карцінай, выбар сюжэта якой — справа даволі складаная. У сітатэматычных пейзажах аўтар спрабуе перадаць карціны нашай цудоўнай Радзімы. У іх адчуваюцца пошукі трапнай кампазіцыі, выразнага жыццявісу і максімальнай закончанасці формы.

Многія ўражанне пакаіе пейзаж «Поўдзень». І Левітан раў браць самае простае, самае звычайнае ў прыродзе і ў гэтым знаходзіць прыгажосць. І сапраўды, В. Цвірка ўзяў вельмі прсты звычайны матыў, але дзякуючы сваім актыўным адносінам да бачанага ператварыў простае і звычайнае ў прывабнае, хвалючае і прыгожае.

Звычайная палыная дарога выдзе да старельскага мосціка праз рэчку, на другім беразе якой стаіць сярод высокіх стройных дрэваў мылі; тут-жа ваза, распрэжаныя коні.

Над яркімі праменнямі нябачнага сонца блішчаць тоўстае бярвення, прыдарожная трава, дарога. Ад поручняў маста кладуцца цень. Цудоўна асветлена зеляніна лугу на той бок рэчкі.

В. Цвірка пры дапамозе выразнага жыццявісу дамагся дэласнасці агульнага ўражанне. «Поўдзень» сведчыць, што мастак імкнецца ўспрымаць наваколную прыроду ва ўсім яе багачці. Мажорная каларыная гама, яркая жыццёвая манера мастака ў спалучэнні з вялікай сілай абгаўлення робяць гэтую работу закончаным мастацкім творам, які адрольна прынесці гледзчу сапраўднае эстэтычнае задавальненне.

У наступнай рабоце — «Верасень» — В. Цвірка пашырае рамкі свайго ўспры-

В. Цвірка. «Поўдзень» (зверху) і «Шчыня».

Парад і дэманстрацыя на Краснай плошчы

Урачыста прыгожай была ў гэтую святочную раніцу сёмага лістапада стаціла Савецкай дзяржавы — Масква.

Велічная Красная плошча — месца народных урачыстасцей. На фасадзе будынка гістарычнага музея ў акаймаванні зацікаўленых вынікоў знамянальных дат: «1917» і «1954». Асены вецер гайдае чырвоныя флага на даху ГИМ'а. Іх больш шаснаццаці. У цэнтры на фоне сцягоў партреты В. І. Леніна і І. В. Сталіна. «Наперад, да перамогі камунізма!» — кіча лозунг, напісаны на вялікім чырвоным палотнішчы. Герб Савецкага Саюза і гербы савянскіх рэспублік сімвалізуюць брацкае адзінства свабодных савецкіх народаў. Палымнеюць кастрычніцкія заклікі ЦК КПСС.

На Краснай плошчы і папашч і выліцах, што прымаюцца да яе, у строгім строю стаціць воінскія часці, якія ўдзельнічаюць у парадзе.

Запаўняюцца гранічныя трыбуны ўздоўж Крэмлёўскай сцяны. Тут — члены Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, дэпутаты Вярхоўнага Саветаў СССР і РСФСР, кіраўнікі прафсаюзаў, члены ЦК ВЛКСМ, Героі Со-

вецкага Саюза і Героі Сацыялістычнай Працы, наватары прамысловасці і сельскай гаспадаркі, вядомыя савецкія вучоныя, літаратары, дзеячы мастацтва.

На трыбунах — дэлегацыі з зарубажных краін, прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса і ваенныя аташы.

На плошчы раздаюцца бурныя апладзісменты. На трыбуну Маўзаея Леніна і Сталіна падмаюцца таварышы К. Е. Варашылаў, Л. М. Кагановіч, Г. М. Маленкоў, А. І. Мікаян, В. М. Малааў, М. Г. Перуховіч, М. З. Сабурэў, Н. С. Крушчов, Н. М. Швернік, П. Н. Паспелаў, М. А. Суцлаў, Н. Н. Шаталін, а таксама маршалы, адміралы і генералы.

Дзесяць гадзін раніцы. З варот Спаскай вёскі выязджае міністр абароны Маршал Савецкага Саюза Н. А. Булганін. Ён прымае рэпартаж камандуючага парадом генерала арміі К. С. Маскаленкі і разам з ім аб'язджае войскі, вітаюцца з ім і вышчу іх з усенародным шчытам.

Скончыўшы аб'езд войск, таварыш Булганін падмаюцца на трыбуну Маўзаея і гаворыць прамову.

Велічная і прыгожая Цэнтральная плошча Мінска. Тут, як і ва ўсім горадзе, за апошні год адбыліся вялікія змены. На адным баку плошчы вырастае новы шматкватэрны жылы дом, на другім — Палац культуры прафсаюзаў. Непадалёку новая будоўля. Тут пачалося ўзвядзенне будынка Беларускай дзяржаўнай кансерватываў. Усюды чырвоныя палотнішчы з кастрычніцкімі заклікамі Цэнтральнага Камітэта КПСС, дзяржаўныя флага СССР і Беларускай рэспублікі, партрэты членаў Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта КПСС.

На прылягаючых да Цэнтральнай плошчы вуліцах выстраіліся ўдзельнікі парада — войскі Мінскага гарнізона. Сюды сцяваюцца калоны працоўных. На трыбунах для гасцей — наватары вытворчасці будоўляў і чыгуначнага транспарту, Героі Савецкага Саюза і Героі Сацыялістычнай Працы, дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета БССР, міністры, кіраўнікі партыйных, саветскіх і грамадскіх арганізацый.

Набліжаецца пачатак парада. На ўрадушную трыбуну падмаюцца тт. Н. С. Патолічэў, К. Т. Мазураў, В. І. Казлоў, Н. Я. Аўхімовіч, П. С. Гарбуноў, І. Ф. Клімаў, П. А. Абрамаў, М. І. Баскакаў, Л. І. Лубеннік, І. Н. Макараў, П. М. Машараў.

11 гадзін. На плошчы выязджае прымаючы парад камандуючы войскамі Беларускай Ваеннай Акругі, Маршал Савецкага Саюза К. К. Цімашэнка. Наустрачу яму накіроўваюцца камандуючы ваенным парадом начальнік Мінскага гарнізона генерал-майор І. А. Даніловіч. Ён дакладнае Маршалу аб гатоўнасці войск да ўрачыстага га маршу.

Рэпартаж прыняў, Маршал Цімашэнка пачынае аб'езд войск. Ён вышчу салдат, сержантаў, афіцэраў і генералаў з вялікім усенародным шчытам — 37-й гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Дружным «ура» адказваюць воіны на прывітанне Маршала.

Аб'езд войск закончаны. Маршал Цімашэнка падмаюцца на ўрадушную трыбуну. Ад імя і па даручэнню ўрада Беларускай ССР і Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі ён вітае і вышчу салдат, сержантаў, старшын, афіцэраў і генералаў, працоўных Савецкай Беларусі з вялікім шчытам. Тав. Цімашэнка гаворыць аб грандыёзных перамогах савецкага народа, якія атрыманы пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі, ад поспехах працоўных Беларусі ў аднаўленні і далейшым развіцці народнай гаспадаркі.

Магутным «ура» адказваюць воіны на здравіцу ў гонар савецкага народа і яго Узброеных Сіл, у гонар Вялікай Комуністычнай партыі. Раздаюцца гарматныя раскаты артылерыйскага салюта. Зводны ваенны аркестр выконвае Дзяржаўны Гімн Савецкага Саюза.

Пачынаецца парад войск Мінскага гарнізона. У бездарожным строі праходзяць воіны розных родаў зброі, праходзяць машыны. З захваленнем глядзяць прысутныя на бездарожнай строі і выправку воінаў, на магутную бяліну тэхніку.

Парад закончаны. Пачынаецца ўрачыстае шэсце працоўных горада Мінска. Адзіныя ў працы, у служэнні Радзіме мінчане дэманструюць сваю гатоўнасць аддаць усе сілы барацьбе за існасць і славу савецкай Айчыны, за перамогу камунізма.

Двама калонамі на плошчу ўступаюць працоўныя Ленінскага і Сталінскага раёнаў стацілі. Уперадзе на чырвоным асаміце барысфея В. І. Леніна і І. В.

Сталіна, Дзяржаўны сцяг Савецкага Саюза, 16 дзяржаўных флагаў савянскіх рэспублік — сімвал брацтва і дружбы народаў нашай неабсяжнай Радзімы. На ветры калыхаюцца палотнішчы чырвоных шаўконых сцягоў.

Права адкрыць святочнае шэсце працоўных Ленінскага раёна заваяваў калектыву станкабудаўнічага завода імя С. М. Кірава.

Калону прамысловых прадпрыемстваў Сталінскага раёна ўзначальвае калектыву першыя беларускага аўтамабіляваўняні — Мінскага аўтамабільнага завода.

На плошчы імгнатысячная калона трактарабудаўнікоў. Трактары беларускіх марак можна сустрэць сяня на палях Падмаскоўя і Украіны, у станах Казахстана і Сібіры, на Далёкай Поўначы і ў сонечнай Грузіі. Выконваючы гістарычны рашэнні вераснёўскага, лютаска-сакавіцкага і чэрвеньскага Пленумаў Цэнтральнага Камітэта КПСС, калектыву завода настаяма змагаюцца за павелічэнне выпуску машын і запяных частак для сельскай гаспадаркі.

Прайдзі апошнія калоны дэманстрантаў Ленінскага і Сталінскага раёнаў. А з боку Круглай плошчы паказаліся новыя. Гэта ідуць працоўныя Кагановіцкага і Фрунзенскага раёнаў. Уперадзе сцяганосцы. У калонах мноства плакатаў, дыяграм, лапа. Напісаны на іх лічыі расказваюць аб працоўных перамогах калектываў, атрычаных у перадакстрычніцкім слаборці.

Перад трыбунай праходзяць дэманстранты Варашылаўскага раёна. Яны нясуды вялікія, любячыя ўпрыгожаныя партрэты Вадзіміра Ільіча Леніна і Іосіфа Вясяр'янавіча Сталіна, членаў Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Да плошчы набліжаецца вялікая малючы аформлена калона дэманстрантаў. У руках у многіх маюцца кнігі класікаў марксізма-ленінізма. Гэта ідзе калектыву буйнешага ў рэспубліцы паліграфічнага прадпрыемства — друкарні ім Сталіна. Сваёй самаадданай працай ён заваяваў ганаровае права адкрыць святочнае шэсце працоўных Варашылаўскага раёна. У іх калон друкарні друкуюцца мільёны кніг. Вялікай падзеяй у паліграфічнай і культурнай жыцці рэспублікі з'явілася выданне на беларускай мове Твораў В. І. Леніна і І. В. Сталіна. Мінскія паліграфісты адрадувалі за паспяванымі гады творы класікаў марксізма-ленінізма 242 назваў, агульным тыражом каля 5 мільянаў экзэмпляраў. Ажыццёвалы пераклад і выданне на беларускай мове «Капітала» Карла Маркса, двухтомніка выбранных твораў Карла Маркса і Фрыдрыхса Энгельса.

На чале калоны навуковых устаноў ідзе калектыву Акадэміі навук Беларусі. 17 навукова-даследчых інстытутаў, 6 даследчых станцый, некалькі эксперыментальных лабараторый і майстэрняў аб'ядноўвае Акадэмія. Яна з'яўляецца цэнтрам навуковай думкі рэспублікі. Беларускія вучоныя ўносіць свой дакладны ўклад у справу развіцця айчынай навукі.

Святочнае шэсце працоўных Мінска замыкае шматтысячная калона фікультурынікаў.

Закончылася святочнае шэсце працоўных. Яно вылілася ў яркую дэманстрацыю згуртаванасці беларускага народа вакол Комуністычнай партыі і роднага Савецкага ўрада, яго рашучасці памножыць свае намаганні ў барацьбе за далейшы росквіт любімай сацыялістычнай Радзімы, за перамогу камунізма.

Парад войск і дэманстрацыя працоўных у Мінску

Велічная і прыгожая Цэнтральная плошча Мінска. Тут, як і ва ўсім горадзе, за апошні год адбыліся вялікія змены. На адным баку плошчы вырастае новы шматкватэрны жылы дом, на другім — Палац культуры прафсаюзаў. Непадалёку новая будоўля. Тут пачалося ўзвядзенне будынка Беларускай дзяржаўнай кансерватываў. Усюды чырвоныя палотнішчы з кастрычніцкімі заклікамі Цэнтральнага Камітэта КПСС, дзяржаўныя флага СССР і Беларускай рэспублікі, партрэты членаў Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта КПСС.

На прылягаючых да Цэнтральнай плошчы вуліцах выстраіліся ўдзельнікі парада — войскі Мінскага гарнізона. Сюды сцяваюцца калоны працоўных. На трыбунах для гасцей — наватары вытворчасці будоўляў і чыгуначнага транспарту, Героі Савецкага Саюза і Героі Сацыялістычнай Працы, дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета БССР, міністры, кіраўнікі партыйных, саветскіх і грамадскіх арганізацый.

Набліжаецца пачатак парада. На ўрадушную трыбуну падмаюцца тт. Н. С. Патолічэў, К. Т. Мазураў, В. І. Казлоў, Н. Я. Аўхімовіч, П. С. Гарбуноў, І. Ф. Клімаў, П. А. Абрамаў, М. І. Баскакаў, Л. І. Лубеннік, І. Н. Макараў, П. М. Машараў.

11 гадзін. На плошчы выязджае прымаючы парад камандуючы войскамі Беларускай Ваеннай Акругі, Маршал Савецкага Саюза К. К. Цімашэнка. Наустрачу яму накіроўваюцца камандуючы ваенным парадом начальнік Мінскага гарнізона генерал-майор І. А. Даніловіч. Ён дакладнае Маршалу аб гатоўнасці войск да ўрачыстага га маршу.

Рэпартаж прыняў, Маршал Цімашэнка пачынае аб'езд войск. Ён вышчу салдат, сержантаў, афіцэраў і генералаў з вялікім усенародным шчытам — 37-й гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Дружным «ура» адказваюць воіны на прывітанне Маршала.

Аб'езд войск закончаны. Маршал Цімашэнка падмаюцца на ўрадушную трыбуну. Ад імя і па даручэнню ўрада Беларускай ССР і Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі ён вітае і вышчу салдат, сержантаў, старшын, афіцэраў і генералаў, працоўных Савецкай Беларусі з вялікім шчытам. Тав. Цімашэнка гаворыць аб грандыёзных перамогах савецкага народа, якія атрыманы пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі, ад поспехах працоўных Беларусі ў аднаўленні і далейшым развіцці народнай гаспадаркі.

Магутным «ура» адказваюць воіны на здравіцу ў гонар савецкага народа і яго Узброеных Сіл, у гонар Вялікай Комуністычнай партыі. Раздаюцца гарматныя раскаты артылерыйскага салюта. Зводны ваенны аркестр выконвае Дзяржаўны Гімн Савецкага Саюза.

Пачынаецца парад войск Мінскага гарнізона. У бездарожным строі праходзяць воіны розных родаў зброі, праходзяць машыны. З захваленнем глядзяць прысутныя на бездарожнай строі і выправку воінаў, на магутную бяліну тэхніку.

Парад закончаны. Пачынаецца ўрачыстае шэсце працоўных горада Мінска. Адзіныя ў працы, у служэнні Радзіме мінчане дэманструюць сваю гатоўнасць аддаць усе сілы барацьбе за існасць і славу савецкай Айчыны, за перамогу камунізма.

Двама калонамі на плошчу ўступаюць працоўныя Ленінскага і Сталінскага раёнаў стацілі. Уперадзе на чырвоным асаміце барысфея В. І. Леніна і І. В.

Заметкі аб мове

«Кіт уяўляе сабой млекакормячую жывёліну», «Граніт уяўляе сабой горную ляду падобных прадметаў і з'яў. Марс прадстаўляе сабой адну з планет; гэта прадстаўляе сабой адну з каштоўнасцей; бульбаканальнік прадстаўляе сабой адну з машын; граніт прадстаўляе сабой адну з горных парод. Такім чынам можна перадаць граматычны сэнс усіх сказаў, дзе ёсць ці падразумываецца слова сабой.

Трэцюю, асобную групу прадстаўляе сабой слова — прадставіць — воображаць. Яно поўнасцю, без ніякіх граматычных экскурсаў, перадаецца беларускім словам уяўляць. На сваёй структуры прадставіць таксама «стаіць перад» тое, з чым мы знаёмся, толькі заўсёды ставіць сабе, перад сваім унутраным зрокам. «Ян уяўляе сабе мора, уяўляе (сабе), як ён паездзе» і гэтак далей. Без падразумываемага сабе не можа быць слова уявіць. Неадарма мы да слова «уявіць» абавязкова дадаем слова «сабе». Наш суб'ект і сам ведае, што ён можа уявіць толькі сабе, а не каму-небудзь іншаму, аднак мы надасудзілі паўтарам яму, каб ён уяўляў толькі сабе. Калі мы нават уявім сабе, то і тады гэтак уяўленне будзе сабе самому. А чыны мы пачалі ўяўляць сабой. «Воображаць сабой» і па-руску сказаць неможна. Дзякуючы рэкамендацыі слоўніка, у нас сталі гвалтам уяўляць сабой. Калі мы прымаем за аснову гэтыя словы, то павінны будзем і змяняць іх і ўяўляю сабой, ты ўяўляеш сабой, уявім сабой, уявіце сабой і г. д. Паўрад ці падобныя такія новаторы.

Калі можна казаць «алмаз уяўляе каштоўнасць», значыцца, можна казаць і «каштоўнасць уяўлена (уяўляецца) алмазам». Магчыма, заўтра мы прычэмаем у нашых газетах, аб пацмем па радыё, што «на сельскагаспадарчай выстаўцы малочная жывёла ўяўлена кастрамскай пародай». Вос куды выдзе логіка падобных пераказоў.

Ці так ужо цяжка перакласці «представляет собой» натуральна, проста, з дапамогаю тых слоў, якія мы маем і якіх многа прыведзена ў тым-жа слоўніку. Напрыклад: кіт належыць да млекакормячых жывёлаў, граніт ёсць горная парода, бульбаканальнік ёсць машына і гэтак далей і гэтак далей. А калі хто захаце сказаць «урачыста», той можа перакласці: ён прадстаўляе сабой увасобленне сумленнасці. Гэта будзе з усіх бакоў лепш, чым «уяўляе сабой».

Прамова Маршала Савецкага Саюза Н. А. Булганіна

Таварышы салдаты і матросы, сержанты і старшыні!
Таварышы афіцеры, генералы і адміралы!
Працоўныя Савецкага Саюза!
Нашы дарэгія зарубажныя партыі!
Ад імя Савецкага ўрада і Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза вітаю і вышчу вас з 37-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Савецкі народ, дэсна згуртаваны вакол Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада, прышоў да Кастрычніцкага свята з новымі дасягненнямі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

Дзякуючы гераічнай працы рабочага класа паспяхова выконваюцца заданні ў галіне прамысловасці. Перавыкананы план прамысловай вытворчасці дзесяці кесцаў блугучага года. За гэты час выпуск прадукцыі ўзрос больш чым на 12 працэнтаў у параўнанні з тым-жа перыядам мінулага года.

Вялікіх поспехаў дасягнулі ў гэтым годзе працдзінні сельскай гаспадаркі. Гуй-най перамогай уявіўся першы этап асваення даліных і абложных зямель, які пачаўся вясной. На новых землях сабраны багаты ўраджай, і краіна дадаткова атрымае сотні мільянаў пудоў таварнага хлеба. Нольга пры гэтым не адзначаць выдатных поспехаў, дасягнутых Казахскай ССР і Расійскай Федэрацыяй, асабліва Сібіры і Уралам. Расійская Федэрацыя і Казахстан дагартнава выканалі план нарыхтоўкі хлеба і далі дзяржаве аб'ёмна на поўмільярд з лішкам пудоў больш, чым у мінулым годзе. Тым самым на практыцы падвержаны правільнасці і рэальнасці рашэнняў партыі аб асваенні новых зямель.

Ад поспехах сацыялістычнай сельскай гаспадаркі наглядна сведчыць Усесаюзная сельскагаспадарчая выстаўка, якая адкрылася ў гэтым годзе. Прадстаўлены на выстаўцы перадавы вопыт павінны знайсці самае шырокае распаўсюджанне ў нашай сельскай гаспадарцы.

Савецкая інтэлігенцыя, нашы вучоныя сваёй творчай дзейнасцю садзейнічаюць далейшаму развіццю ўсіх галін народнай гаспадаркі, навукі, тэхнікі і культуры.

Асабовы састаў Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флота настольва прадуе над удасканаленнем свайго воінскага майстэрства. Праведзеныя ў Арміі і Ваенна-Марскім Флоте асеннія вучбы, на якіх прымянялі ўсе віды сучаснага ўзбраення і баявой тэхнікі, паказалі, што ў баявой падрыхтоўцы сухапутных войск, авіяцыі і флоту дасягнуты сур'ёзныя поспехі і што баявая гатоўнасць нашых узброеных сіл знаходзіцца на ўзроўні сучасных патрабаванняў.

Такім чынам, год, які мінуў пасля 36-й гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі, быў годам далейшага ўмацавання нашай дзяржавы, годам росту яе сілы і магутнасці.

Разам з нашай краінай па шляху

наўхільнага ўздыму ідуць таксама краіны народнай дэмакратыі, Германская Демаркратычная Рэспубліка і народны Кітай, які за паць год свайго існавання дасягнуў выдатных поспехаў.

У галіне знешняй палітыкі галоўнай задачай Савецкага Саюза, як і раней, з'яўляецца забяспечанне і ўмацаванне справы міру. З гэтай мэтай Савецкі ўрад распрацаваў свае вядомыя прапановы аб стварэнні сістэмы калектывнага беспясі ў Еўропе і на германскаму пытанню, а таксама ўнёс на разгляд Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый прапановы аб заключэнні міжнароднай капвены на пытанню аб скарачэнні ўзбраенняў і забароне зброі масавага знішчэння.

Наш урад праводзіць палітыку ўсмернага пашырэння міжнародных сувязей. У гэтым годзе, як вядома, Савецкі Саюз наведана многа зарубажных грамадскіх і навуковых дэлегацый з розных краін Еўропы, Азіі, Афрыкі і Амерыкі. У сваю чаргу намала дэлегацый з Савецкага Саюза пабывала ў іншых краінах. Знамячыцца з поспехамі Савецкага Саюза ў галіне мірнага будаўніцтва, удзельнікі дэлегацый, які гэта відаць з іх заяў, навачна пераконваліся ў тым, што наш народ не хоча ваіны і самае запаветнае жаданне яго жывіцца ў тым, каб працягваць сваю мірную працу.

Аднак у міжнароднай абстаноўцы пакэць што не адбылося такіх змен, якія давалі-б нам падставу ў нейкай меры знізіць нашу ўвагу да пытанняў умацавання абароназдольнасці. Увесь ход падзей паказвае, што заходнія дзяржавы працягваюць сваю палітыку згуртавання новых агрессиўных блокаў і гонкі ўзбраенняў. Яны не адмовіліся ад прапаганды ваіны, ад варожых выступленняў супраць Савецкага Саюза і краін дэмакратычнага лагера.

У гэтых умовах мы абавязаны і надаваць прадляці належны клопат аб умацаванні баявой магутнасці і пастаяннай гатоўнасці нашых Узброеных Сіл, каб гавантаваць бяспеку Радзімы.

Савецкая Армія і Ваенна-Марскі Флот павінны працягваць высокую пільнасць і заўсёды быць гатовымі даць належны адпор усякаму, хто наспрабе перашкодзіць нашай мірнай працы.

Таварышы!
Уступаючы ў 38-ы год існавання Савецкай дзяржавы, наш народ упэўнена глядзіць у будучыню. Гэтую упэўненасць мы чэрпаем у савецкім ладзе, народжаным Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыяй, у мудрым кіраўніцтве Комуністычнай партыі, у вучэнні Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна, у гатоўнасці савецкіх людзей творча працаваць у імя далейшага росквіту сацыялістычнай Радзімы і пабудовы камуністычнага грамадства ў нашай краіне.

Няхай жыве 37-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвал

ТРЫБУНА ПІСЬМЕННІКА

Псіхалагічная характарыстыка героя

Я. ГЕРЦОВІЧ

Кніга мае свой лёс, свай аблічча, свае характарыстычныя рысы, яна па вызначэнню Горкага, — таякая ж з'ява жыцця, як чалавек, яна — таксама факт жыцця, факт, які гаворыць. Вось і важна — пра што, якой мовай, якой інтанацыяй гаворыць з чытачом кожная кніга, якія ідэі яна прапаведуе, якімі сродакмі даносіць да людзей неўміручую праўду жыцця, што яна адстойвае і што ганьбіць гэтымі словамі.

Беларускі атрад менавіта такіх твораў, якія набылі шырокую вядомасць і змежамі нашай рэспублікі. Створана некалькі мастацкіх п'есаў, якіх не адмовіш у праве на даўгае і даўгае і павялічаны шматлікіх чытачоў. Пра ўсё гэта даволі падрабязна гаварылася на трыцім з'ездзе пісьменнікаў Беларусі. Бадай няма ў нас падпрыводна больш або менш буйнага мастацкага твора, які-б не атрымаў увогуле правільнай ацэнкі, хоць многія праблемы майстэрства патрабуюць і сёння, на нашу думку, далейшага абмеравання.

Вось, нам здаецца, вельмі патрэба ў дэкадзі размовы аб прыёмах і сродах тыпізацыі ўсёй гэтай з'явы, аб прыёмах і сродах ужываных характарыстыцы літаратурных герояў.

«Тыч, — па вызначэнні М. Горкага, — гэта з'ява эпохі». Тыповы вобраз сучаснасці не можа быць створаны шляхам штучнага, механічнага складання ў адным чалавеку самых рэалістычных, часам процілеглых якасцяў і рыс, шляхам пераборачы фіксацыі таго, што лягчы заўважыць, што бліжэй ляжыць. Чалавечы характар заўсёды выступае перад намі як іштэа вольна складанае, рэалістычнае ў сваіх прыявах, у сваёй індывідуальнай неадторнасці. Але не кожная рыса, не кожная якасць з'яўляецца вызначальнай, асноўнай, абавязковай для разумення сутнасці данага характару. Трэба ўмець дэмаўляваць ад другародных рыс, адкідаць усё лішняе, што перашкаджае правільнаму разуменню вобраза-тыпа як жыццёвага чалавека.

На радзе ўдча празаіка Івана Мележа, які ў рамане «Мінскі напрамак» адрознівае пісьменніка вобразамі неспаспыханых і ўжых п'яніцтваў, вобразамі Радзіме. Гэта — партызанскі камісар Туравец, амайдор бригады Ермакоў, разведчык Каліда, падрыўнік Шапура і многія іншыя адважныя воіны. Але ці знайсці ў іх дастаткова абгрунтаваную псіхалагічную характарыстыку для кожнага з іх герояў?

Вось камісар Туравец. Пісьменнік гэта паказвае яго ўмненне ўпываць на ўдзель, натхняць яго асабістым прыкладам вагі, безмежнай адданасці Радзіме. У аходах і атаках, у шматлікіх, нярэдка лімі складаных падзеях партызанскага жыцця, ва ўсіх выпадках, калі размова е пра баявую дзейнасць народных ціўцаў, камісар застаецца самім сабой, чытач не забывае, што гэта партыйны раўнік, ваяк і арганізатар мас. У гэтым сэнсе пісьменнік знайшоў тую рысу, якая сапраўды з'яўляецца вызначальнай у характары Туравца. Але пісьменнік бра разумень, што аднаго гэтага маля для вяртання поўнацэннага вобраза, бо Туравец не толькі камісар — гэта жыццёвы лавек, якому павінны быць уласныя з'явы і інтэлектуальныя пачуцці, моцныя перажыванні. Так з'явілася ў рамане яшчэ на лініі: каханне Туравца і партызанка ўрача Марыі Андрэяўны.

Скажам пчыра: даўнае гэта каханне. У шы камісара яшчэ жыць сум па сямі, о загінула, яшчэ ён, здаецца, носіць у се нявышланы і таму асабліва цяжкую мужчынскую сязу. А тут на жыццём шляху Туравца, чалавека сталага, ўлаецца прывабная жанчына. Камісар кажа ў нежк адрэзу. Але і ў гэтым ча няма парашанна жыццёвай логікі: лавечнае сэрца адольна і на тасе. Аўтар грашыў у іным: ён не знайшоў пераальнай псіхалагічнай матывіроўкі для гэта новага пачуцця, не паказаў, як нажалася каханне двух старых людзей, о іх гарнуца адін да другога. Аўтар ваў факт, але не даў яму тлумачэння прасачыў за душэўным станам герояў, ўлавіў тачэйшых адценняў новага пачуцця ў яго нараджэнні і развіцці.

Прыкладна такая ж гісторыя адражылася ероямі рамана Аляксея Кулакоўскага істаеся пенадоўга Андрэем Сакоўкі, Марыяй і Вяржбіцім. Андрэй і Марыя знаходзіліся полеч з першых дзён ны, ерху пазней да іх далучыліся жбідкі. Німа нічога даўнага і негата ў тым, што маладая дзівічына пала партызанскага камандзіра. Законна і тое, што яна імкнулася нічым нець сябе, бо ведала, што Сакоўкі — аджон. Але гэтае пачуццё аўтарам тана ў такое глыбокае падполле, што ач дэдаваецца аб ім толькі на апоштаронак трэцяй часткі рамана, ды і а слоў адной з сіврочк Марыі, малапартызанка Веры, якая гаворыць рэо: «— Яна вас любіць, Андрэй апі!». Даўно ўжо і вельмі, вельмі лю-тэ і адна!..»

разы свайго твора. Многія з літаратурных тыпаў, якія, па задуме аўтара, павінны былі стаць канкрэтнымі, жывымі характарамі, засталіся схемамі, бо дны штучна пааб'ялены дэталей, якасцей, чалавечых рыс, якія толькі і могуць стварыць уражанне рэалістычна, жыццёвага.

Чытач знойдзе ў рамане А. Кулакоўскага некалькі трагічных назіранняў, сустрапаецца з некаторымі цікавымі людзьмі. Можна мерываць, што многія п'яніцы вобразы настаяўніку Анны Сіданаўны, Валіціны Захараўны, Веры Усцінаўны, Валіціны Мікіты Мінавіча, Зайчана, Мішы Гітскага. Нікава задуманы вобразы Гелькі Мухавы і Чаркаса, людзей, якія хацелі адсядзецца ў зацішку паміж двух агнёў і скончылі ганебным зраджэннем. Гэтыя вобразы патрабуюць спецыяльнай развоы. Мы-ж хочам перасерчаць А. Кулакоўскага ад празмернага захаллення атрыбутамі штодзённага побыту, якія часам не даюць магчымасці разгледзець са імі жыццёва чалавека. На праўдзе жакучы, нежк ідэяма са аўтара, калі бачыш, што звычайная реч — п'яніца, якую маці даў да дарогі Веры на пачатку вайны, абмяляна больш грунтоўна і падрабязна, чым самі перажыванні настаяўніцы ў гэты трымазны час, калі яна адраўляла мужа на фронт, развіталася надоўга з усімі роднымі і блізкімі. Пра Веру пісьменнік у гэтым раздзеле гаворыць мала, але-ж за тое мы дэдаваем, што п'яніца была ў лавачкі, што яна даўгія гады ўпрыгожвала кватэру бацькоў, што ад не адраваа знаёмым хатнім пахам. З усімі падрабязнасцямі апісана, як Вера разаслала п'янічку на траве, як спала на ёй.

А туды Анны Сіданаўны? Гата, ба-даль, адзіная дэтал, праз якую ў рамане маляюцца першыя дні жыцця настаяўніцы ў эвакацыі. Замест таго, каб сказаць, што ў жачыны знасіўся абутак, пісьменнік, высуціў пра выгляд абодваў, пакашчы, вусціці. З гэтым распевацца пошукі новага абутку, трымазныя думкі настаяўніцы аб тым, што нявручна будзе ў такіх тудлях зайсці ў адзек народнай асветы працы на работу. Нават аб дорабрыце людзей у незнаёмым горадзе Анна Сіданаўна мерывае... на абутку на іх нагах!

Захалленне пісьменнікам другароднымі дэталімі відаць з апісання таполі, паваленнай ветрам ля школы. У першым раздзеле першай часткі рамана таполі падае над ударамі летняй віхуры. У шостым раздзеле жонка настаяўніцы Інгуніха мадэе галіны і падлічвае, колькі яна зможа нарыхтаваць сухіх дрэў. У восьмым раздзеле дырэктар школы дакарае жачыну ва тое, што яна хоча ўсе дрэвы забраць сабе. У дзятым раздзеле неўдавааа таполі ўсё яшчэ ляжыць усцідж шыюльна ка дзвяра. Потым калгаснікі робяць з яе чаўны. Інгуніха па-ранейшаму круціцца тут-жа, адраўраючы для сябе лештае галі. У трэцім раздзеле другой часткі Інгуніха і жонка дырэктара школы Чаркаса перапішваюць даўно адрабленае дрва. Праз нейкі час мы бачым за гэтай-жа работай пашыяна Балыбычка. Наршце, у чапрывым раздзеле трэцяй часткі паведмаляецца, што «спасрор школьнага дзвяра і дзвер лажала таполі».

Сакрор адраваацца проста. Аўтар хацелі падрабэціць скванінасць Інгуніхі, яе курмыню звычайку грэбціць ўсё пад сябе. Да гэтага і спатрабілася таполі. А далай аўтар захпіўся паваленым дрвам і ўжо не мог з ім растаца, памылкова думачы, што яно вельмі патрэбна, каб зразумень... характар Інгуніхі. Пра гэта нельга не гаварыць, калі размова ідзе пра майстэрства, пра ўмненне раскрываць сутнасць чалавечых характараў у іх галюўных прыявах. Некаторыя аўтары раманаў, аповесцей, аздавадзанняў срупулёўна, о ўсім падрабязнасцямі могуць апісваць гэст на дрэве, птушцы ў гнязде. А як толькі спрана даходзіць да чалавека, чамусьці з'яўляецца скоратгавора, знікаюць адценні і фарбы, аналіз падмацяецца пра-таволам, самымі складанымі праблемамі спрочываюцца.

Асабліва часта сустрагаецца з такімі фактамі ў творах некаторых маладых пісьменнікаў. Няру маладога і здольнага празаіка П. Шацерыкова належыць увагу гуде цікавая аповесць «Камеь за каме-нем». Пісьменнік узій для адлюстравання надзвычай удачны жыццёвы матэрыял: барацьбу згуртаванага, натхнёнага ведучы свайі задчы рабочага калектыву за аднаўленне зруйнаванай фабрычнай фабрыкі. Добра паказаны галоўны інжынер будаўніцтва Анатоль Юрцаў, брыгадзір Шукала, Сакалова, арматурчык Букатаў. Але вась чытаеш усю аповесць ад пачатку за канца і не разумееш—хто такі пачальнік п'янавага адзела Дубіні? Кар'ерыст? Абыяваець? Ці ён скрыты вораг, які быў вымушаны даўга маскіравацца і толькі пасля звальнення з фабрыкі пайшоў «па-баня» і хацелі зрабіць дыверсію? Да апошніх старонак аповесці Дубіні выступае як камбінатар, які імкнецца толькі да лёгкага заробку, лішняга рубля, да камфорту ў хатнім побыце.

Стварэцца ўражанне, што гэта проста адсталы чалавек, якога яшчэ можна пера-выхваляць, выправіць яго псіхіку. І раг-там, нечакана для чытача, Дубіні аддза са звальнення яго з фабрыкі хоча ўзар-ваць кіслародную станцыю і тым самым вывесці прадпрыемства са стору. Гата ўжо новае якасць чалавека, якая арга-нічна не вынікае з усёй логікі п'яніраўнага развіцця вобраза, не мае ніякага псі-халагічнага апраўдання. З мерываньняў асабістай пометы галоўнаму інжынеру фабрыкі, з мерываньняў кар'еры, індыві-дуальнага дорабруту нават такі чалавек, як Дубіні, не пойдзе на дыверсію, калі за яго сціну не стаць лейкія цёмныя, ва-

рожны сілы. Пачальнік п'янавага адзела фабрыкі мог стаць і сумленным чалаве-кам, а стаў ворагам. А чаму? Як гэта зда-рылася? Як ішоў працэс перараджэння чалавека?

Ад пісьменніка патрабуецца вялікая ўвага да чалавека. Прапусціць, не заўва-жыш гатоўнасць у характары чалавека, за-хопішся ўсёлякімі дробнымі фактамі яго біяграфіі — і не разумееш яго сацыяль-най сутнасці, не раскрывеш складанага, часам супярэчлівага шляху яго станаў-лення. Няправільна думоць некаторыя, што ў наўзыхальным развіцці і штодзённых зменах треба браць толькі станаўчыя з'я-вы, станаўчыя вобразы людзей. Адмоўнае, аджываючае тасеама мае сваю логіку раз-віцця: у сутчак і барацьбе з новым іно ідзе да сканання, развіваецца ў бок свайі п'яніцы. Так акідуецца перажыткі, пе-раадольваецца супраціўленне варажых сіл няспыннаму руху нашага грамадства да камунізма.

Важна, каб пісьменнік умеў заўважыць вялікі зрухі, што адбываюцца ў свядо-масці людзей, адраўраюць перамогу но-вага. У якасці станаўчага прыкладу такой назіральнасці хочацца спасылацца на ауб-лікаванне ў часопісе «Беларусь» (№ 9 за 1954 год) апавяданне А. Чарнышвіча «Затор на дваццатым». Пісьменнік узій чалавека адсталата, з прыктычнай п'яні-кай, умовы жыцця якога ў блыкой паме-шчыцка-капіталістычнай польскай дзяр-жаве прымуцілі жабаваць, а часам нават і крадці. І вась гэтакса «перакці-пеле-трэяль» ў дружны калектыві савецкага дэсаўчэства. І тут Павел Дубовік выбраў працу на сабе: ён быў паабсобікам, які мог цэлы дзень спаць у дэжурцы, каб у выпадку патрэбы падвезці гаручае, дэста-віць прадукты ў стагоўну. На дэсаўчэства ён прышоў толькі дзеля таго, каб ерху падарабіць. Даўга ён не мог звыкнуцца да дысцыплінай. Першая палучка прымуціла яго задумачы. Такіх грошай ён ніколі не атрымоўваў. Чалавек вырашыў нікуды больш не пераходзіць, застацца тут.

Гэта яшчэ не было карэннай лэмкай свядомасці Паўла Дубовіка. Яго пакуль што цікавілі толькі грошы. Сапраўднаа лэмка характару пачалася тады, калі па-абсобіка перавялі ў брыгаду нагрудчыкаў. Аўтар знайшоў дэталі, выбраў факты, якія вельмі трапіа перададуць душэўны стан гэтага чалавека. Вось ён цягнецца зраду ўсёй брыгады, нібы белая вараона ў гурце чорных. Усе спаваюцца да машыны, што прыбыла і чакае нагрудчы, а ён драм-ле ля агню. Потым ён дадучаецца да ас-таціны. Лявіны і наспрытны, ён ледзь па-сыняе нагрудчы, які бярэно ўжо ляжыць на машыне. Яго не падганяюць, але пры-ліва вучаць, выхоўваюць. Так яго прыму-цілі спаць на чыстым ложку, мяняць бя-ліну; потым у яго з'явіўся новы гарні-тур. Паступова з'яўляўся і спрыт у ра-бце.

Але старое не так лёгка вышуксала ча-лавека са сваіх кішчорку. Хто-небудзь з нагрудчыкаў можа надрывацца ад натугі, а ён не паддывае, калі бярэно ляжыць «не з яго боку». У такіх выпадках яго злоў-жа вучаць: «А што-б было, каб ты не мог скрануць свайго канца... Можна ў Хведара толькі на адзін кілаграм не ха-піла сілы, каб скрануць гэты камеь. Ня-важна, дапамог-бы ты яму ці не дапамог, абы ты падшоў да яго, каб ён адчуў по-руч твай локацы». Аднойчы здавалася, што прышоў канец рабоце Дубовіка ў брыгадзе. Ён кінуў пост на рацэ і пра-спяў такую неспрымоўну з'яву, як затор. Такой правінасці яму не маглі дараваць, і чалавек збег ад таваршчыў.

«Ён лаволі крочыў уніз па п'яніны ракі. Думак у галаве не было, з'яўляліся толькі падарачныя збруўкі накіштад таго, што работы цнпер усюды хапае. Што такі дужы чалавек, як ён, нідзе не загіне. Што неважкіе тут іштэце на спывае...» Так ён крочыў, і ўсёда яму даносілася галасы з брыгады: гэта людзі рвалі затор, які ўніз па віне Дубовіка. А багра Павел усё-ж не кідаў, хоць ведаў, што больш ён не спатрабціца. Было жаданне вярнуцца назад, у брыгаду, але на гата ў чалавека неставала ні сіл, ні волі. І тут ён заўва-жыў на рацэ яшчэ адзін затор.

Нейкая злосная радасць апавявала Паў-ла Дубовіка: «Ага, — думаў ён, — вы разумныя! Пакуль вы ірведзе затор на дваццатым, то на дваццаты трэцім зро-біцца большы!»

Неважкі хвілін роздуму — і Павел ра-шуча скінуў з п'ячэй торбу, распрануў фуфайку і з баром у руцэ ўскочыў на за-тор. Так і застала яго неўзабаве брыгада на заторы. Значыць, чалавек быў ужо не такі, як раней, ён пазнаў многа новага і больш не захоча жыць і працаваць па-ста-рому. Усё гэта паказана ў параўнальна неважкім апавяданні з глыбым веданнем жыцця.

Многія героі аповесці Н. Гарудзёва «Друзья-товарищи», якая надаўна выйшла ў Дзяржаўным выдавецтве БССР, ужо знаёмыя чытачу па апублікаваных у альманасх «Советская Отчизна» ў 1951 го-дзе асобных раздзелах. У свой час гэты твор справіліва крытыкаваўся на староп-ках газеты «Советская Белоруссия».

Аўтар дакараа ў тым, што недастат-ковае разуменне характары падпольнай і партызанскай дзейнасці ў гады Вялікай Айчыннай вайны перашкодзіла яму зра-біць твор сталым у ідэйна-мастацкіх адно-сінах. Адначасна рыхласць свэжэта, наўзясць некаторых сітуацыяў, слабае ад-люстраванне сувязі партыйнага пад-полья з народам.

Каштоўнае і свочасовае крытычнае выступленне дазавало аўтару ў далей-шай працы над творам. Ён зрабіў разві-пунай яго ідэйна-мастацкую задуму, са-раціў колькасць эпизадных персанажаў. Значна палепшылася мова аповесці, хоць і ў новай ёй радзкіці можна яшчэ су-стрэць неахайныя радкі.

Аповесць «Друзья-товарищи» малое ба-рацьбу перадавых рабочых лесеавада і чыгуначнікаў аднаго з раённых цнтраў, арганізаваных падпольным райкомам парт-ыі ў адзін баявы калектыві, падначале-ны высакароднага мце: «усюды, скрозь, ідзе толькі можа, знішчаць ворага».

Такая пастаўка тэм вызначыла і вы-бар вылучных герояў твора. Сярод іх—стары лесеавад Шайдоў, майстар Тарас Чыгуноў, чыгуначнік Ваня Ільін, матарыст Філімонаў, бухгалтар завада Го-лубаў. У цнтри аповесці — дачка чыгу-начнай стрэлаціцы, выпускніца сярэд-най школы комсомолка Ніна Пашанная, актыўная ўдзельніца падпольнай групы.

Апавяданне аб лесе гэтых сумленных савецкіх працаўніцкаў, якія смела зрыва-лі планы забеспаечэння гітлераўскай арміі лесеамагерьміямі, знішчалі на чыгунач-ным вузле вараожую баявую тэхніку, і скла-дае асноўны змест аповесці.

Вобраз комсомолкі Ніны Пашаннай з'я-вае падольшчыкаў не толькі з Калімен-скага — кіраўніком партызанскага руху ў раёне, але і з калектывам завада, з п'яні-намі суседніх вёсак. Аўтар стаціць Па-шанную ў самым складаным умовай. Гэтая сарамлівая дзівічына, няўлаўна шыюльніца, усюды трымае сабе смела, з годнасцю. Вера ў несакарпальнасць Са-вецкай дзяржавы дае ёй маральную сілу вытрымаць адзаныя экзамен на высокае званне партызанкі, вярнай дачкі нашай Радзімы.

Мы бачым яе ў глухую ноч за тайным прыёмам радыёпрымач з Масквы, сустра-каем марознай зімавай раніцай на дарозе ў горад. Наў выглядом куленая і сялія бубныя яна нясе падольшчыкаў з парты-занскага лагера міны для ўзрыву вара-жых эшалонаў з узбраеннем і боепрыаса-мі. Яна дапамагае Шайдоўу падліць дэ-саматэрыялы, падрыхтаваныя да адраўкі ў Германію. Яна хавае ў сваім доме парты-зан за атрада Каліменкі, які дэмае для іх у камендатуры сакрэтныя звесткі аб пе-рамяшчэнні войск праціўніка.

Такоў свайго жыцця выратаваць яе з рук фашысцкіх катаў.

Гэтыя людзі з народа сваім супраціў-леннем ворагу падмацоўвалі дзейнасць падпольнага райкома. Моцныя думка, яны былі для Ніны жытым прыклад-дам мужнасці, стойкасці, бескарыслывага служэння народу, Комуністычнай партыі. Падобныя ўчынкы выхоўвалі дзівічыну ў духу таваршчасці, непарушнай вернасці патрыятычнаму абавязку.

Паказваючы сваю герайну ў цеснай сувязі з народам, сябрамі на падполле, аўтар знаходзіць для абмалеўкі яе вобраза дэкладны, запамінальныя штрыхі. Пры-ходзіць яна на лесеавад ці на кватэру лесеа-ра Шайдоўа, у зямлянку Каліменкі ці на гарадскі рынак, — усюды мы жыа ўяўляем аблічча сціплай, смелай комса-молкі, якая выконвае самыя небаспечныя даручэнні падпольнага райкома. Мы пе-раадольваем супраціўленне варажых сіл і ў новай ёй радзкіці можна яшчэ су-стрэць неахайныя радкі.

Але калі развіццё свэжэта падходзіць да кульмінацыйнага пункта, да самага по-страгу Ніны, — аповесць траціць мала-стацкую пераканальнасць. За-Нінай геста-па раптам устанавіла нагляд. Унікае пы-танне — чаму? Хто высачыў Ніну?

Ніна, гаворыцца ў аповесці, так і не магла ўспомніць хоць-бы адзін свой лёгка-данны крок, які мог-бы выказаць такую радзкую каменданта. Адсутнасць перака-нальнага тлумачэння арышту Ніны знач-на слабае і мастацкую праўдзівасць наступных падзей, звязаных з ёй. І гэ-та натуральна, таму што мастаці твор не перцпч неапраўданых сітуацыяў.

Амаль нічога не сказана ў творы аб тым, якое выхаванне атрыкала Ніна Па-шанная ў школе, сяміі. На працягу ўсёй аповесці Ніна ні разу не ўспоміла пра маці, што загінута ў першы дзень вайны, пра сваіх школьных настаяўнікаў. Усё гэта абдыдзе яе вобраз.

Калі аўтару ўдалося ў поўнай меры раскрывць свет інтымных перажываньняў Ніны — расказваць аб нараджэнні кахан-ня да Макара Грынька, маладога партыза-на з атрада Каліменкі, дык ён зусім не скарыстаў скрытых у свэжэце аповесці магчымасцей больш шырокага і глыбокага паказу ўплыву на Ніну людзей старэйша-га пакалення — Каліменкі, Шайдоўа.

На ходу падзей яна некалькі разоў су-стракаецца з сакратаром райкома партыі. Але Каліменка ў гутарках з ёй кожны раз сухі, стрыманы, афіцыйны. А я-к-бы спатрабілася маладой, нявышпай дзівічыне, якая ўступіла ў жыццё ў суровую часіну вайны, мудрая, бацькоўскага парада, як-бы сагрэлася яе сэрца ад цёплага задушыўна-га слова чалавека, якому яна безмежна верыла. Тое-ж можа сказаць і аб адносі-нах да яе Шайдоўа.

Такім чынам, магчымасць паказаць у аповесці, які комсомалецкі ва ўмовах пад-полья пераймаў жыццёвы вопыт старэй-шага пакалення, упушчана. Гэта ў знач-най ступені паабляў жыццёвыя фарбаў і вобраз камуніста, кіраўнікі партызанскага руху ў раёне — Каліменкі.

Ляля Самсонаў, падрыўнік-партызан, так характарызуе Каліменку: «Командир у нас хороший, душев-ный, заботится о каждом бойце, очень от-важный. О нем здесь легенды услышны, и все его называют, хотя это не по-военно-му — Федор Иванович».

Але гэтая характарыстыка, не падма-даваная справамі і паводзінамі героя, не знайшла ў аповесці мастацкага ўвааблен-ня ў вобразе Каліменкі. А той факт, што ён, прадумавшы да дробей пастаўноўку сіа ў падполлі, забеспечыўшы партызан-скія базы ўсім неабходным для працддэй барацьбы з ворагам, — пачінуў у вёсцы, занятай фашыстамі, жонку і сына, здаец-ца невагагодным.

У баку ад усіх вялікіх падзей стаіць у аповесці сакратар райкома комсомала Віктар Манькоўскі. Ён актыўна праўдэе сла-бе толькі ў сцене выраставання сямі Калі-менкі, але як арганізатар і кіраўнік комса-мольска-партызан паказаны бедна.

З'яўтаецца на сцэне ўвагу аднастайная сітуацыя, у якой пастаўлены маладыя ге-роі аповесці, што дзейнічаюць за межамі лесеавада. Яны разбіты на пары — Ляля—Вера, Віктар—Катя Лістова. Ні адна з гэтых свэжэтых ліній не знайшла ў апо-весці больш-менш поўнага завяршэння, хоць асобныя старонкі, прысвечаныя дружбе комсомалецаў, не пааб'ялены па-дкульпавай шчырасці.

Аўтар часам умела звязнае пачуццё ка-ханна, неўсвядомленай яшчэ п'янічотнасці ва ўзаемаадсінах дзівічак і юнакоў з іх баявым жыццём, з апісаннем прыроды.

Цікавы вобраз высакароднага сумлен-нага чха Жагурка, стойкага барацьбіта за свабоду і незалежнасць свайі радзімы. Складаная і дэкада гісторыя яго жыцця-вага шляху ў гады вайны, расказаная ў аповесці, робіць моцнае ўражанне і ўбагачае твор паказам непарушнай друж-бы свабодалюбных народаў. Але ўдзельнае ў тканіну твора п'янічотных свэжэтых ліній (Жагурка, Масквіч, Ілья Самсонаў) за-збаўлае яго кампазіцыю неабходна ад-дэдапці. Частыя пераходы ад развіцця адной свэжэтай лініі да другой перапына-юцца чытачу скаанцэнтраваньне увагу на вылучных героях.

Запамінаюцца ў аповесці вобразы аўных і прытоўных ворагаў савецкага народа — обер-лейтэнанта Хоха, «спецыяліста на нахрытоўцы лесе», дэбатага фельдфебеля, зраджыка Зайцава, распуснай цёткі Сненькі.

На абласным аглядзе самадзейнасці

Лештыя спевакі, музыканты, танцоры і чытальнікі дваццаці двух раёнаў Віцеб-скай вобласці выступілі на абласным аглядзе.

Агляд праімастраванаў шырокі рост усіх відаў і жанраў самадзейнага маста-цтва. Майстэрства акапальнага харавога сівянага паказуў жаночы трохгалосы хор калгаса «Большык» Лёзненскага раёна. Хор мае дэкладны лад, ансамбль, добрую дыкцыю і даволі тонкую наапіроўку для народнай манеры сівянага.

Дружнымі апаэдментамі сустракалі і праводзілі глядчы хор Багушэўскага раёна Дома культуры, які па-майстэрску выканаў «Песню аб Німане» самадзейнага кампазітара Шуманскага і беларускае на-родную песню «Ох, і сьеза Узяліца ля-ноку».

Паспяхова выступалі хоры Бельскай МТС, калгаса ім І-га Мал (Талачынскі раён), соўгаса «Вуцце», калгаса «Зара Лёніна» (Гарадзкі раён) і многія іншыя.

Весела і бадзёра прагучалі песні валажына квінтэта Остравіцкай МТС. З вялікай колькасцю спываюў-салі-стаў выдатным бы выступленне інстру-тара Чашніцкага раёна Дома культуры Шпілеўскага, які валодае лірычным тана-рам прыгожага тэмбуру. Вялікі поспех вы-паў на долю трактарыста Гародзкай МТС Харытонава, які залушэна і проста пра-спяваў рускую народную песню «Радзіма».

Цёпла прынілі глядчы вакальны дует работніц Коханаўскай МТС Забачанскай і Шаганды.

Па-майстэрску выканаў польскую на-родную песню «Зялёныя» жаночы ва-кальны квартэт (Віцебскі раён) Дома культуры) і складзе Шалыгінай, Песту-ловіч, Івановай і Рабачанай.

Вялікае месца займала на аглядзе ін-струментальная музыка. Добрым гукам і чыстай інтанацыяй ігры на скрыпцы ва-лодае калгаснік Салаўёў (калгас «Удар-нік» Віцебскага раёна). Калгаснік Адашке-віч (сельгасардэль ім Кірава Аршанскага раёна) пудоўна валодае кларнетам і ма-стацтвам варыяцыйнай ігры. Па-новому

гучаць старажытныя беларускія песні і яго выкананні.

На тэмы ДНЯ

Нескарыстаныя магчымасці

Роля кінамастацтва ў разгортванні навукова-тэхнічнай прапаганды агульнавядомая. Між тым магчымасці кіно далёка не скарыстоўваюцца. Набліжаецца Другі Усеагульны з'езд савецкіх пісьменнікаў. Чаму-б у гэтыя дні праўленню Саюза пісьменнікаў БССР не арганізаваць прагляд такіх фільмаў, як «Максім Горкі», «Руканісы Л. Н. Талстога», «Запісныя кніжкі Чхава», «Леў Талстой», «У Яснай Паліне», «Владзімір Маякоўскі», «Чхаў» і інш. Пачынаючы пісьменнікі (ды і не толькі яны) з карысцю для сабе даведліся-б з гэтых фільмаў, як працавалі вялікія пісьменнікі над стварэннем сваіх чудаўных твораў. Органы пракуратуры і Літфондам пачынаюць аб прасоўванні такіх фільмаў, давалі ў сувязі з гэтым запавенні і аб'явілі, а справа з месца не рушылася. Дарэчы, і фіналістаму факультэту БДУ гэтыя фільмы былі-б небескарнымі, асабліва на лекцыях аб класіцы рускай літаратуры, але і там праўляецца абыхавацца да выкарыстання кінофільмаў у навукова-адукацыйнай рабоце.

Неаднаразова вялікі гурток на гэтую тэму з прадстаўнікамі Саюза савецкіх мастакоў БССР. Есць усе ўмовы для таго, каб паказаць шырокаму аўдыторыі работнікаў мастацтва кароткаметражныя фільмы: «Валенцін Сероў», «Мастак Палеаў», «Віктар Васнецоў», «Жывапіс Макоўскага», «Іван Шкалавеціў Грамскі», «Жывапіс Шыпкіна», «Песняры мора і нашай славы», «Мастак Пероў» і г. д. Яны з'яўляюцца вельмі добрым дапаможнікам для навуковых устаноў і наглядным матэ-

рыялам для тэматычных творчых дыскусій. Гэтыя фільмы дапамаглі-б малым самадзейным мастакам пазнаёміцца з багатым палітры класікаў выяўленчага мастацтва, з тэхнікай іх жывапісу, з іх думкамі і выказваннямі аб месцы мастака ў грамадстве. Але ні праўленне Саюза мастакоў, ні Мастацкі фонд не праўляюць ініцыятывы ў паказе патрэбных фільмаў.

Тэатральны інстытут у Мінску, Дом народнай творчасці ў сваёй рабоце маглі-б скарыстаць такія поўнаметражныя фільмы, як «Малы тэатр і яго майстры» або «Мастацтва акцёра». Аднак і гэтыя арганізацыі не праўляюць ініцыятывы.

На Мінскай фільмабазе можна знайсці ніякага фільмаў гісторыкапазнавальнага значэння, вельмі патрэбных у практычнай рабоце архітэктурнай грамадскасці. Перадлічым некаторыя з іх: «Архітэктурны ансамбль Расіі», «Галоўнае адміністрацыйнае будынак Ленінграда», «Зодчы Васіль Стасюк», «Помнікі архітэктуры на Оке», «Софія Кіеўская», «Архітэктурны помнікі Самарканд», «Раскопкі ў Ноўгараде», «Помнікі культуры дзяржавы Урарту», «Надмааскоўныя сядзібы». Вельмі многа каштоўнага пакарнілі-б архітэктары і студэнты аднаведных навуковых устаноў, калі-б гэтыя фільмы суправаджалі лекцыі і даклады аб шляхах у архітэктурі і скарыстанні культуры нашых дзён. На жаль, і тут мы не бачым зацікаўленасці. Саюз архітэктараў, які і іншым арганізацыям, неабходна сур'ёзна падумаць аб сістэматычным скарыстанні патрэбных кінофільмаў у навукова-адукацыйнай і творчай дзейнасці.

Е. РУДНІЦКІ.

Забыты жанр

У Мінску ёсць многа чытальнікаў літаратуры. Некаторыя з іх добра валодаюць словам, дакладна даносяць думку да слухача. Але гэты жанр, на жаль, не належыць увагі кіраўнікі мастацкай самадзейнасці і дамы народнай творчасці. За апошнія гады не было конкурсаў самадзейных майстроў мастацкага чытання. А іх выступленні ў агульных аглядах амаль заўсёды праходзілі неўважліва.

У такіх буйных калектывах, які аўтаматэлічны і трактарны заводы, клубы чыгуначнікаў, фабрыкі імя Каганова, друкарні імя Сталіна, вышэйшыя навуковыя ўстановы, ёсць вельмі мала аматараў гэтага жанру. Мастацкі чытанне займаецца па-кампанейску, перад календарнымі датамі. Адукацыйнае сур'ёзнае, адукацыйнае чытанне з імі. Самі кіраўнікі гэтага жанра (звычайна гэтыя кіраўнікі кіраўнікі драматычнага калектыву) вельмі неспрыяльна ставяцца да таго адзінаго жанру.

А між тым, жанр мастацкага чытання адзін з самых складаных. Аматы гэтага жанра павінен навукова выразна выказаць думку, кожную фразу і ўрывац, дакладна валодаць мовай твора, сэнсавымі націскамі, неабходнымі паўзмаў, і самае галоўнае, дакладна выявіць галоўную ідэю твора. Нельга добра прачытаць урывак з рамана Н. Остроўскага «Як гартавалася сталь», не вывучыўшы біяграфію пісьменніка, гераічнае жыццё ягона арыстатэлічна ў рамане, вялікую і рознастайную літаратуру, прысвечаную гэтаму жанру, як, напрыклад, «Разгром» А. Фаддеева, «Чалавек» Д. Фурманова, «Бронепоезд 14-69» В. Іванова, кінофільм «Чалавек», скульптуру і жывяпіс на тэмы грамадзянскай вайны. Усе гэтыя матэрыялы дапамагаюць выкапаць глыбокае разуменне твора, а ўвагі і знайсці гераі раману Н. Остроўскага. Такія работы патрэбны пры падрыхтоўцы любога твора прозы і паэзіі.

На аглядах чытаюцца амаль заўсёды адны і тым-ж творы. Мала ўвагі аддаецца рускай класіцы і амаль усюсю не чытаюць твораў беларускіх паэтаў і празаікаў. Рэдка чуць з экрану назвы Я. Купалы, Я. Коласа, А. Куляшова, М. Танка, К. Крапівы.

Мастацтва мастацкага слова даўно заваявала любоў масавага слухача. І таму асабліва неабходна сур'ёзна жанаў аддаваць увагу жанру мастацкага слова.

К. РУТШЭЙН.

З ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

Прагрэсіўнае мастацтва Амерыкі

«Пасля таго, як я выступіў у Парыжы за мір, — піша Поль Робсан сваім французскім сябрам, — у мяне забралі пашпарт, калі я вяртаўся дамоў. А пасля, як гаворыцца ў адной песні, межы сталі астраго маі... Капіортыны залы, радыё, кіно, тэлебачанне, тэатры — усё гэта для мяне ачынена. Я ўсё-ж мой голас гучыць. Я спяваю на рабочих митингах, у негр-дэнскіх прэках, на сходах, прысвечаных справе міру. Я смагаюся за пашпарт і раман, як са мною змагаюцца мільёны людзей, якія выказваюць мя спачуванне і сапраўды і усна. Яны змагаюцца словам і справай».

Так, Робсан змагаецца не адзін. Пытанне аб звароце пашпарта Робсану, аб тым, каб ён меў права выступаць за мяжой, абмяркуюваецца на сотнях рабочих митингах і сходах, у розных раёнах краіны. Барацьба за свабоду творчасці выдатна спевака стала сапраўды ўсеагульнай справай. Яго голас нельга заглушыць, як нельга заглушыць мастацтва народа, якое цесна звязана з шырокімі масамі працоўных. Яно расце і мацее з кожным днём. У вядомым нам пісьме «Надобна мне, іншыя мастацы, мастакі, пісьменнікі, якія выгналі да Галівуда і Брайда, знаходзяцца шляхі да народа, ствараюць незалежны тэатральны аб'яднанні і арганізуюць сваю кінатворчасць».

Выдатны літэратурны да гэтых слоў Робсана з'яўляецца гісторыя стварэння чудаўнай карціны «Соль зямлі». Як вядома, гэты фільм, побач з савецкай кінакамедай «Верныя сябры», атрымаў першую прэмію на міжнародным фестывалі ў Карловых Варах.

У свой час амерыканскія газеты расказвалі, як адзін з галівудскіх «каралёў» Дэйк Гересі, даведваючыся, што група прагрэсіўных кіножурналістаў, якіх прагналі з Галівуда, задумала ставіць гэты фільм, сваёй: «Нічога не выйдзе, няма грошай у гэтых галівудцаў». У іх грошай сапраў-

ды не было, але яны абаніраліся на падтрымку народных мас.

«Пастаноўка гэтай карціны, — расказвае яе рэжысёр Герберт Бірмэн, — падобна была на бітву, якую павіны былі весці нашы акцёры і тэхнічныя работнікі з паліцэйскімі, рэакцыйнымі арганізацыямі і ўладамі штата Нью-Мексіка».

Карціна паказвае гераічную стачку рабочих фудзікоў у гэтым штате. Многія з тых рабочих, якія ўдзельнічалі ў стачцы (у 1951 годзе), выконвалі ролі ў фільме. У карціне ўдзельнічалі таксама і мексіканскія акцёры. Фільм расказвае, як пры дапамозе шматлікіх іррацыянальных прамалюччых і ўрад справаваў і зламаць волю бастуючых.

На кожным кроку энтузіястам стварэння фільма ставіліся перашкоды. Рабочым, якія прымаў і ўдзел у карціне, патражалі звальненням і астрагом, высылалі мексіканскіх акцёраў. Губернатар штата назваў здымкі карціны «незаконным зборшчычам». Бандыцкія атрады, нанятыя рэакцыйнымі арганізацыямі, спрабавалі нападаць на артыстаў, што былі заняты ў фільме. У час адной з такіх сутычак былі пашкоджаны негатывы карціны, і рад кадраў даводзілася пераздымаць у другі раз.

Але гэта быў першы этап барацьбы за фільм, прысвечаны адзінству амерыканскага рабочага класа і дружбе народаў. Калі ў сакавіку гэтага года работа над ім была закончана, фільм з захваленнем быў прыняты кінамастацкай грамадскасцю. На працягу ў Нью-Йоркскім кіноаўтары «Гранд» нават буржуазныя кіножурналісты гаварылі аб новым слове ў амерыканскім мастацтве. Аднак асацыяцыя гаспадароў кіноаўтары адмовілася выпусціць гэты фільм на камерцыйныя экраны. Але хутка сарод уласнікаў кіноаўтары з'явілася сваёсабытнае «штрайббандэра». Быў такі вышадок. Пастанова наведвальнікі двух кіноаўтары, якія знаходзіліся ў рабочых раёнах Нью-Йорка, надалі гаспадарам петицыю з патрабаваннем паказаць

«Соль зямлі». Уласнікі гэтых кіно вырашылі, што дамагчыся фільма — справа прыбытковая, і задаволілі патрабаванне рабочих. Пасля на ўступкі пайшлі і іншыя гаспадары.

Але і тут справа не абыходзілася без жорсткай барацьбы. Напрыклад, у Чыкаго дзір месюнага рэакцыйнага самерыканскага легіёна заявіў, што карціну «Соль зямлі» паказуць, стодкі пераступіўшы праз яго труп». Калі ў адным з рабочих клубу горада павінен быў дамагчыся гэты фільм, на гледачоў напала фаншыцкі бандыты, узброеныя дубінкамі. Газета «Дэйлі піпс уорд» расказвае аб дзесяці сутычках фаншыцкіх пагромчыкаў з гледацкім фільма ў Каліфорніі. У маі і чэрвені газета «Дэйлі Уоркер» штодзень друкавала карэспанданцыйныя істэтуныя пра-сваўні карціны з усходу на захад краіны. Часам гэтыя паведамленні былі падобны на ваенныя зводкі. І неадрама амерыканскі карэспандант французскай газеты «Юманітэ» лічыць, што вышук гэтай карціны з'яўляецца «выдатнай перамогай са-лідарнасці і барацьбы амерыканскага рабочага класа і, разам з тым, перамогай прагрэсіўнага мастацтва».

На фестывалі ў Карловых Варах адна-чаліся рэалізм і вялікая чалавечнасць гэтага фільма. Кінодрук ЗША гаворыць аб перавазе ў кіно, аб тым, што зыходзіць у свет «Соль зямлі» надыходзіць новай эпоха ў амерыканскай кінамастацкай.

Надобныя з'явіліся можа назіраць і ў амерыканскім тэатры. Перасоўныя калек-тывы, створаныя актэрамі, якіх прагналі з Брайда, а таксама аматары з рабоча-асяродка і прагрэсіўнай інтэлігенцыі ка-рыстаюцца ўсё большай папулярнасцю. Цяпер многія з іх займаюць цэнтральныя тэатральныя памяшканні ў вялікіх гара-дах. Яны доўжылі канкуруваць з прыватнымі тэатрамі.

Тэатр «Свабодных акцёраў» у Нью-Йорку з вялікім поспехам паставіў прэсу «Чала-век, які ніколі не памрэ», прысвечаную жыццю Іозефа Гільстрэма, аднаго з зна-вальніцка рабочага руху ў Амерыцы. Дру-гі прагрэсіўны тэатр Нью-Йорка «Гіль-дэ» прагрэсіўна тэатр Нью-Йорка «Гіль-дэ» з вялікім поспехам паставіў спек-такль на прэсу Чарльза Кейна «Учора на-

Хроніка культурнага жыцця

АДКРЫЦЕ МАГІЛЁўСКАГА ТЭАТРА

Гэтымі днямі на ўрачыста святочнай аб-стаўноў адкрыты Магілёўскі абласны беларускі драматычны тэатр. Памяшканне га-радскага тэатра было пераабстаўлена знатнымі людзьмі прадпрыемстваў горада, навуковых устаноў і грамадскіх арганізацый.

Галоўны рэжысёр тэатра В. Шуцаў пазнаёміў магілёўчан з гісторыяй станаўле-ння і развіцця тэатра і яго задачамі ў пер-шым тэатральным сезоне. Да канца гэта-га года тэатр мяркуе паказаць працоўным горада і вобласці новыя паставы «Гісторыя аднаго каханья» — К. Смілава, «Ча-лавец з партфелю» А. Файко і «Іван Ры-бак» В. Гусева. Былі атрыманы ўста-наўныя тэлеграммы ад калектываў тэатраў імя Янкі Купалы, імя Якуба Коласа і інш.

Першы спектакль «Спяныя» М. Лерман-тава, «У бэзвям сядзе» Ц. Саладара прайшлі з поспехам.

В. ЕРМАЛОВІЧ.

У МАЛАДЖЭЖНЫМ ЛІТАРАТУРНЫМ АБ'ЕДНАННІ

Літаратурнае аб'яднанне пры горадзе «Чырвоны змена» налічвае звыш 30 мала-дых і пачынаючых паэтаў — студэнтаў, служачых, рабочих.

За апошні час члены аб'яднання значна актывізавалі сваю работу. Толькі за два месяцы тут праведзены два пасяджэння, на якіх дэталёва абмеркавана творчасць І. Бурсава, Ул. Саўчанкі, Г. Бураўкіна і В. Зуенка.

Члены літаратурнага аб'яднання арганізавалі літаратурныя вечары для маладых і рабочых Мінскага мотавельзавода і буда-вінічага трэста № 29 горада Мінска. На гэ-тых вечарах маладыя паэты расказалі мо-ладзі аб дасягненнях савецкай літаратуры, аб выніках трыга з'езда пісьменнікаў Бе-ларусі, прачталі свае вершы.

У бліжэйшы час маладыя пісьменнікі па-бываюць на трактарным заводзе, дзе пра-ведзюць маладзёжна-літаратурны вечар.

АМАТАРЫ МАСТАЦКАГА САМАДЗЕЙНАСЦІ

Калектыв мастацкай самадзейнасці клуба дрэвапрацоўнай арцелі «Рассвет» добра вядомы жыхарам Васілевіцкага раёна. За апошні час ён выступіў з канцэртамі ў калгасах «Чырвоны шпях», «Большык», «Знавец Леніна», у саўгасе «Ведрыч», на торфзаводзе «Закрашаны мох» і радзе ін-шых населеных пунктаў. Вялікай папу-лярнасцю карыстаецца хор, які ўзначальвае Канстанцін Шакарда, а таксама струны гурток пад кіраўніцтвам 50-гадовага рабо-чата арцелі тав. Кушала.

Н. ЖУРА.

ЭНТУЗІЯСТЫ КНІЖНАГА ГАНДЛЮ

Кіясскія сістэмы «Саюздрук» Лунін-скага раёна значна перавыконваюць свае месячныя заданні. Так, за мінулы месяц Марыя Наумовіч выканала план продажу рознастайнай літаратуры і газет на 118 пра-цэнтаў, а Тамаша Байда — на 135 пра-цэнтаў. Да сёмага лістапада яны выканалі план чвэрцэгата квартала.

В. ШТАЛЬ.

ВЫСТАВКА ВЫЯўЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

Два дні ў Васілішкаўскім Доме культу-ры праходзіў агляд самадзейнага выяўле-нчага мастацтва. На выставі было прад-стаўлена больш 150 экспанатаў вышыва-ня, вязання, ткацтва.

Асабліва цікавыя і наведвальніцка выставі выклікалі работы спесёр Міранен-ка — Маі і Элі і іх маці Галіны Васілье-ўны. Яны паказалі па-майстэрску зробленыя дыванчыкі і дарожкі.

Вылучаліся сваім тонкім, майстэрскім выкананнем рукладзельныя работы калектыва сельгасарцелі імя Леніна Елены Буцько і Ніны Дудко, хатняй гаспадыні мястэчка Острына Булававай і іншых.

Выставачная камісія адарала для пака-зу на абласную выставку рад цікавых эк-спанатаў.

На выставі вываіліся вельмі здольныя майстры рукладзелья. Разам з гэтым вы-ставка паказала, што ў раёне адсутні-чаюць такія віды мастацтва, як лепка, графіка, скульптура.

І. ЮШЧАНКА.

КІНОЛЕКТОРЫІ У РАЙОННЫМ ЦЭНТРАІ

У кіноаўтары раённага цэнтра Кіраўск працуе кінолекторый. Кожная лекцыя, якая тут чытаецца, закінчываецца паказам кіно-фільма, які дапаўняе лектара, пашырае кругачтв гледача, дапамагае лепш засвоіць праслуханы матэрыял. Так, напрыклад, пас-ля лекцыі «Вобрав В. І. Леніна ў савецкай літаратуры» быў паказаны кінофільм «Ленін», а лекцыя «Творчы і жыццёвы шлях Чхава» закончылася дамагчыся кіно-фільма «Чхаў».

Многа лекцый было прычытана на атэ-істычныя тэмы. Прадмагчыся кіно-фільмы «Ля вытокаў жыцця», «Сусвет», «Сонечнае зашчменне» і многа іншых.

Для лепшай арганізаванай работы лекторый спе-цыяльна абнаменены, які працуюць у ка-се кіноаўтары, распаўсюджваюцца на арганізацыяны.

Кінолекторый карыстаецца вялікай папу-лярнасцю ў населенні. Штомесячна яго наведваюць каля тысячы чалавек.

Такія-ж лекторыі працуюць у калгасе «Рассвет» і саўгасе «Жылічы» Кіраўскага раёна, у калгасе імя Сталіна Кічэўскага раёна і ў іншых населеных пунктах Магі-лёўскай вобласці.

А. АРТАБАЛЕўСКІ.

ЖАДАНЬЯ ГОСЦІ

У тэатры імя Я. Купалы ўмацавалася традыцыя сістэматычных выездаў са сваімі спектаклямі ў раёныя і абласныя цэнтры нашай рэспублікі. Так, у мінулым тэатраль-ным сезоне тэатр паказаў на сценах дамоў культуры звыш ста спектакляў. Такія май-стры сцэны, як народныя і заслужаныя ар-тысты Г. Глебаў, В. Платонаў, Л. Рэжыка, І. Ждановіч, П. Малчанав, П. Пекур, А. Барановікі і многа іншых, з'яўляюцца частымі і жаданымі гасцямі гледачоў Ма-рысаво, Дзержынска, Чэрвеня, Слуцка, Ма-ладзечна і іншых абласных і раённых цэн-траў.

За два месяцы гэтага сезона тэатрам па-казана ўжо 18 вяязных спектакляў.

Старэйшы майстра савецкай фатаграфіі

Імя Петра Адольфавіча Оцуна добра вядома чытачам савецкіх газет і часопісаў. Гэта адзін са старэйшых рускіх фатаграф-аў. Яшчэ ў дзярволюцыйным друку ча-ста з'яўляліся яркія, запамінальныя парт-рэтныя фатаграфіі, па-майстэрску выкана-ныя П. Оцунам. Ён неаднаразова здымаў Л. Н. Талстога, А. М. Горькага, Ф. І. Шаля-піна і многіх іншых выдатных дзеячоў рускай культуры. Але асабліва талент майстра фатаграфіі расквітнелі пасля Рэ-валюцыі 1917 года. Карціны жыхар Нгу-раграда, П. Оцуна сэрцам мастака зра-ўмеў гістарычнае значэнне вялікіх каст-рычніцкіх падаў і імкнуўся адлюстра-ваць у фотаздымках паўстанне і перамогу рабочага класа.

У Мінскім акруговым Доме афіцэраў імя К. Е. Варашылава нядаўна адкрыла-ся справядлівае мастацтва работ П. Оцу-на. На выставі экспануюцца каля 250 сюжэтаў, знятых у розны час. Нельга без хвалявання глядзець здымкі, якія сталі цэнтр гістарычнымі ў поўным сэнсе га-тага слова.

Вось група рабочих, узброеных він-тоўкамі, ідзе на штурм Зынкага палаца. Цікавы лёс людзей, якія самаадана штур-мавалі гэтую цитадэль буржуазіі. Адзін цынер каманды артылерый Мяскоўскай Ваеннай Акругі... Рабочы стаў генералам. Мастак-фатаграф зняў у 1917 годзе «Аў-роры» — карабел, які даўно стаў леген-дарным.

З ліпеня 1917 года П. Оцуна з балкона пмагчыся вярховага дома на Неўскім пра-секцые зняў разгром мірнай дамагчыся цынерных рабочих. Здымкі гэтыя ўвайшлі адным з многіх гістарычных асобнікі. Але, несумнянна, найбольшае значэнне маюць здымкі Владзіміра Ільіча Леніна, якія на працягу некалькіх год рабіў ня-стомны працаўнік савецкай фатаграфіі П. Оцуна.

Савецкі ўрад пераехаў з Ленінграда ў Маскву. П. Оцуна, які працаваў у Смоль-ным, быў запрошаны для пастаяннага супрацоўніцтва ў Крамлёўскай фатаграфіі. Тут яму удалося зняць многа вельмі ціка-вага і каштоўнага. Вось чудаўны здымак: «Курсанты школы ВВФ» схаваюць вы-ступленне Владзіміра Ільіча Леніна».

Оцуна многа разоў фатаграфавалі правады-ра савецкага народа, стваральніка нашай сацыялістычнай дзяржавы — Леніна. Вось Ленін і Свердлов на Краснай плошчы на-зіраюць за павяртаннем парадом. У небе пільч першых савецкіх самалётаў, пільч

«спаветраных піянераў» самай магутна-й цынер у свеце аняцыйнай дзяржавы Ленін выступае на закладцы помніку К. Марксу. Аднойчы П. Оцуна напі-саў дазволу ў Владзіміра Ільіча зняць я-го ў службовым кабінце ў Крэмлі. У гэ-ты дзень фатаграф зрабіў дзевяць лепіх здымаў, у ліку іх «Ленін за «Прадой» «Ленін ля кніжнай шафы», якія пас-ля былі апублікаваны ў многіх газетах і ча-сопісах свету.

Мастакі, прыступачы да работы на партрэтах Владзіміра Ільіча або над с-вэжэтай карцінай, прысвечанай Леніну, ш-доўту вывучалі і вывучаюць дакумента-льны фатаграфіі, з любоўю выкананыя Петром Адольфавічам.

Многа здымаў зрабіў ён у гады гр-мадзянскай вайны. Сваімі работамі Оцу-на ўстаніў гераічнае раматчыку славу Першай Кошняй Арміі. Вось Першая ко-шня штурмуе Растоў, вось Фрунзе, В-рашылаў, Будыёны за распаўсюдкаў ап-рацыйных планаў наступлення кошня-мейцаў.

На выставі ніякага ілюстрацый, які паказваюць культурнае жыццё нашых Радымаў. Цікавы здымкі дзеячоў ма-стацтва, артыстаў на святочнай дамаг-чыся страці ў Маскве ў 1920 годзе. Мы н-знаем на фатаграфіі В. Негіровіча-Далча-ку, В. Качалава. Неаднаразова П. Оцу-на фатаграфавалі Владзіміра Маякоўскага, на выставі экспануюцца маладымі та-дзімак таленавіцейшага паэта савецка-эпохі.

Выставка фатаграфічных работ П. Оцу-на за апошнія гады павяляла ў 32 га-дах Савецкага Саюза. Мінск 33-ці па-ку горад, дзе дамагчыся гэтыя вель-мі каштоўныя фатаграфіі. Дзевяці т-сяч чалавек пазнаёміліся ў розных га-дах СССР з матэрыяламі выставікі. Нама-жінчан павяляла ўжо ў Акруговым До-ме афіцэраў. П. Оцуна выступае на сустрэ-чы з наведвальнікамі з цікавым ўспына-на на гісторыі савецкай фатаграфіі. Так сустрэчы былі ў яго з работнікамі дру-кацтва, з афіцэрамі Мінскага гарнізона многімі ішнімі.

П. Оцуна павінае сваю багату фот-галерэю здымкаў Мінска, а таксама в-домых дзеячоў беларускай савецкай ку-льтуры.

Выставка работ П. Оцуна рэаліза-цы прыкладна на два месяцы.

Я. САДОўСКІ.

Пісьмо ў рэдакцыю

Занядбалі культасветработу

Вельмі ахвотна і часта расказвае аб поспехах у рабоце клубу і хат-чытальня загадчык Лунінскага аддзела культуры тав. Юрчанка. Калі паслухаеш яго, ства-раецца ўражанне, што ўсе культасветовыя раёна працуюць выдатна. На жаль, са-праўднае становішча аўсім інаша. Пера-важна большасць клубу і хат-чытальня не падрыхтаваны да зімы, не адраманта-ваны. На працягу двух год будзеца па-мяшканне бібліятэкі пры Гарадочным сель-скім клубе. На гэта асігнавана восем ты-сяч рублёў. Аднак тав. Юрчанка нават не апаціў цеслярам за рамонтныя работы, зробленыя ў мінулым годзе.

Запущаны і патрабуюць тэрміновага рамонту Лехвіскі Дом культуры і Ва-стэльскі сельскі клуб. Някая работы не працуюць у Чучаўскай хат-чыталь-ні, якая павіна абслугоўваць рабочих леспрагмаса і калгаснікаў сельгасарцелі імя Леніна. Настаўнікі Чучаўскай школы, урачы бальніцы, рабочыя лесаўчастка і

калгаснікі забыліся, калі яны чулі добрую лекцыю ці радыёперадачу. З абурэн-нем гавораць яны аб бяздзейнасці раённага в-дзела культуры.

Найдаўна мне даводзілася павіваць у В-лудскай хат-чытальні. У памяшкан-брудна, шабш ў вокнах выгніты. Больш двух гдзін тут стаіць павшваная кі-наапаратура.

</